

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre ..... 24 korona.
Egy hónap ..... 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre ..... 28 korona.
Egy hónap ..... 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:

4-lapsós péld. sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 15 fillér.

Nyitár péld. sor 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 377.

KIADÓHVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Péntek, szeptember 10.

Mai számunk főbb közleményei:

- A rossz üzlet.
- Tervek.
- A tébolydaba hurcolt törvényszéki bíró.
- Harc az északi sark körül.
- A megszökött titkár.
- Makói diák amerikai párbaja.
- Szerda — csütörtökön.
- A lövőpetrii hitvesgyilkosság.
- A királygyakorlatok.
- Budapesti rejtelmek.

Polgármesterek kongresszusa.

Arad, szeptember 9

Mióta a törvényhatósági városok polgármesterei azt a jó szokást meghonosították, hogy minden esztendőben más városban összejönnek, a nagyközönség és a sajtó is kezd érdeklődni a városok dolgai iránt. Meg is követelhetik joggal a városok, hogy nemzeterősítő munkájukban az állam segítségükre siessen most, midőn arról panaszkodnak, hogy a munka folytatására nem érzik magukat elég erőseknek, mert fogytán vannak, sőt elfogytak a hozzá való eszközeik.

Az első segítség, melyet a városok az államtól kérnek, az, hogy térítse meg az állam a kiadásokat, melyek az állami közigazgatás közvetítésével járnak, másszóval: vállalja magára a városi tisztviselők javadalmazásának kiszolgáltatását, akik az állami közigazgatást intézik és megfelelő részben járuljon hozzá ama

tisztviselők javadalmazásához, akik az állami igazgatás munkáján kívül az önkormányzat dolgait is végzik. Az állam e régi tartozásának fennállását kormányok is elismerték, a mostani kormány meg is ígérte többször a „rendezését”, de mert ígéretekkel a városok nem fizethetik tisztviselőiket és országsszerte nagy a jogos elégtelenség a városok nyomorgó tisztviselői és a községi adók terhe alatt roskadozó városi polgárok között, az ígéretet tette váltásának elérkezett a tizenkettedik órája.

A második segítség, melyet a városok a polgármesterek mai kassai kongresszusán kértek, az, hogy függő adósságaik rendezésében gyámolítsa őket az állam. Körülbelül 200 millió koronára tehető az az összeg, melyre a magyar városoknak sürgős szükségük volna a végből, hogy hasznos beruházásaikra felvett vagy mostanában felveendő drága, ideiglenes kölcsönöket olcsó kamatozású, hosszú lejáratú törlesztéses kölcsönökkel rendezhessék. A községi kölcsönökkel foglalkozó némely pénzintézetek pedig vagy egyáltalán megtagadják a kölcsön adást, vagy elfogadhatatlan terhes feltételeket szabnak. Hogy mi módon segíthetne az állam ezen a bajon, vajjon ugy-e, hogy ama városoknak, melyek kimutatják, hogy kötvényeiket el tudják helyezni, megadja a jogot városi kötvények kibocsátására, vagy úgy, hogy a pénzügyi kormány állami garancia mellett megszerzi meg a nagy pénzpiacon a szük-

séges városi kölcsönöket, — az a pénzügyi kormány bölcseségének a dolga. De a gyors segítés kötelessége az államnak, mert az állam helyett viselt terhek okozták a városok eladósodását és mert már szinte immorális dolog volna tovább tűrni a városoknak a kénytelen rossz gazdálkodását, hogy beruházási szükségleteiket — melyeket nem fedezni csak a modern haladás teljes megakasztásával lehetne! — árvapénzeknek, alapítványokat és a nyugdíjalapot illető tőkének kölcsönvételével fedezik!

Ugy a városi polgárság, mint az állam érdekében kívánatosnak látom azt, hogy az állam vessen gátat a már ugyanis túln-tul nagy „uri osztály” szaporítását szolgáló gimnáziumok alapításának s fogjon hozzá mielőbb olyan cél megvalósításához, hogy minden törvényhatósági városban legyen kereskedelmi vagy ipariskola. Képzett, művelt magyar kereskedőkre és iparosokra van ennek az országnak szüksége, ha azt akarjuk, hogy a magunk emberségéből teremtsük meg a magyar kereskedelmet és ipart.

Eltre kellene hívni azt, a Tiszakormány idejében született, de azóta elfelejtett eszmét, hogy a városok közelében levő községek a városokhoz csatoltassanak; ezzel egyrészt új életnedv jut a városi élet ereibe, másrészt a városi igazgatás és kultúra áldásai új területekre terjeszgetnének ki. Evégből törvénnyel kellene a miniszteriumot felhatalmazni arra, hogy

Az illir dicsőség.

Írta: Lengyel Géza.

Mikor az első kapavágást megtették, a miniszterelnök beszédet mondott és fehér ruhás leányok virágokat hintettek. A kis balkán állam minden előkelősége ott volt, a katonák ruháit gondosan megfoltozták erre az alkalomra és a kegyelmes ur öblös torkából szaporán jött ki a szó:

— Igen, uraim, a hazai intellektus gondolta ki ezt a művet, a hazai kéz fogja megvalósítani. A hegyen diadalmasan tör majd át az alagút, a vasut messzi elhagyatott tájak lakóit hozza rajta ide és hirdetni fogja, hogy illir hazánk mérnöki tudománya, vállalkozó kedve, munkaképessége, amidőn először nyult idegen segítség nélkül ilyen nagy műhöz, akkor is dicsőt, maradandót alkotott.

Az illir urak lelkes kiáltásokba törtek ki és borzasztó markáikkal megszorongatták Demetrovics kezét. Ez volt a vezető mérnök. Az arca sovány, barnára sült, de az éjjeli munka, a gond, a töprengés nyomaival. Körülötte állottak társai, fiatal illir mérnökök és Gyuró, a vállalkozó. Gyuró boldogan nézett a nagy hegyre és dörzölte a kezét:

— Sok föld, nagyon sok szép föld és mind aránynya válik majd.

A barakban késő éjjelig folyt a pezsgő. Végre eltakarodtak a vendégek és Demetrovics újra jegyzeteihez ült. Angol könyveket szedett elő és ötvenedszer, századszor állapította meg, hogy minden rendben van, semmi, semmi baj nem történhetik.

Reggel megkezdték a munkát. A munkásraj hangyák módjára lepte el a hegyoldalt. Dolgozott az ásó, nyikorogtak a talicskák. A hegyből előbb csak leszedtek egy hatalmas darabot. Ez eltartott néhány hónapig. Akkor megjöttek a furógépek, két oldalt dolgozott a csákány, vágta a vizsugár a hegyet és egyre beljebb nyomulva ácsolták a nagy gerendaállványokat.

Végre eljött a nagy nap. Két oldalról összetalálkoztak a munkások, a hegy méhébe bevilágított homályosan, elhalón a napfény. Durrogott megint a pezsgőpalackok, szónokolt a miniszter és az illir dicsőségről zengett minden szerszámdarab.

Most már vidámabb, bizóbb volt Demetrovics is. A munka nehezebb, kevésbé kiszámítható része volt a háta mögött. Szerencsésen megküzdött az elemekkel, földdel, sziklával, meleg forrásokkal. Most jön a hajszálpontos, kényes, finom, de emberi elmével felférhető rész. Az átfurt, rengeteg állványokkal kitá-

masztott hegyet most bélelik ki kemény ivékel, követ, téglával. A hegy lábánál a kaoskarings kis vasut már hordta a rengeteg kódarabokat. Oriási papirhalmaz töltötte meg Demetrovics szobáját: pontosan kicirkalmazva minden ivnek, minden kódarabnak a helye.

A főmérnök magához hívatta ekkor Gyurót és nagyon komolyan beszélt vele.

— Fiam, Gyuró — mondotta neki — amíg csak a földdel volt dolgunk, olykor elnéztem a te kis manipulációdát. Mindent láttam. Láttam, hol raktál vékonyabb állványokat. Láttam, hogy három megtakarított utért nem bántad volna, ha akár az egész üreg bedől, de hát én vigyáztam és minderre el voltam készülve. En már úgy rendeztem mindent, hogy ne árthasson a svindlid. Hanem ami most következik, abban már nem ismerek tréfát. En, sajnos, nem vizsgálhatok meg külön minden követ. Hát kérek Gyuró, hogy vigyázz. Ha baj lesz, mit ér neked, amit elloptál? Tönkremégy magad és egyszerűen kivégeznek, mert tönkretetted az illir dicsőségét. Az angolok pedig markukba nevetnek és háromszoros árért folytatják a te munkádat.

Gyuró méltatlankodva mondott ellent. Demetrovics elhallgattatta:

— Jó, jó. Csak annyit mondom, hogy ez

a bizonyos távolságban levő községeket a városokhoz csatolja s állapítsa meg a csatolás feltételeit.

Orvoslandó a városi politikának az a hibája is, melyet a polgármesterek tavalyi gyűlésében Arad város polgármestere teljes joggal keményen megrótt, mely nálunk a városok között egyes állami intézmények és hivatalok elhelyezése dolgában divik. Minden ily esetben valóságos árverés folyik, mert az állam azt kérdezi: ki ad többet érte? És ez a közéleti erkölcsök szempontjából különben sem szép szokás rendszerint a nyertes, a legtöbbet ígérő városra is kárral és csalódással jár, mert az elért haszon ritkán éri meg az érte hozott áldozatot. Talán e hiba orvoslására nem is kellene törvényt hozni, elég volna egy országos határozat, mely kimondaná, hogy az állami intézmények és hivatalok elhelyezésénél kizárólag az állami érdek döntsön és az állam a városoktól sem telket, sem épületet, sem más vagyoni áldozatot nem kérhet és nem fogadhat el. Mindezeket hamarosan meg kellene tenni az államnak, hogy a városok mentül előbb a saját, igazán városi feladataiknak szentelhessek az állami feladatok terheitől felszabadult erejüket.

A ROSSZ ÜZLET.

Autobusz-vita a közgyűlésen. — Közlekedés a közúti vasúthoz.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 9.

Ismét autobus vitától volt hangos egy rövidke félóra a városháza nagyterme. Ez a szerencsétlen vállalat egyetlen célt szolgál — jól. Az unalmas közgyűlési tárgyalásban a gépzem kritikája az, ami a pusztában az oázis. Felüdít a hosszú unalom után. A tanács természetesen a tárgysorozat végére plántálja el mindannyiszor az üzembről szóló referátát, úgy okoskodván, hogy ezt mindenki megvárja, s így legalább van publikum a szerződés átruházások és aszfaltburkolatok elrendelésénél is.

nem kórházi szállítás. Ott nem panaszkodnak a betegek, meg a halottak. De én vigyázni fogok a körmödre.

A munka sebesen haladt aztán előre. Demetrovics éjjel-nappal talpon volt és Gyuró szomorodott szívvel konstataulta, hogy néhány rongyos, ócska téglát se tud berakni a nagy faltömegekbe. Egyre szomorubban mérte a falakat a vastag ember és egyre többet számolt. Az alagút feléig készen állott. Demetrovics nyugodtabb volt már és nem látatlankodott annyit a munkások nyomában.

Gyuró saszeme észrevette a változást. Megnyugodott, megvidámított ő is. Nem tudni, mit csinált, mit nem csinált, szapora számításai azonban nem végződtek már olyan rosszul.

Az alagút elkészült és amikor végigrobogott rajta az első próbamezőny, harmadszor jelentek meg a lelkes illir méltóságok. Haj, misoda héterszagra szóló dárídét csaptak. Tel volt, kemény hideg, de a forróra fűtött barakkban megújra vetkőzve pezsgőztek a legmagasabb állami méltóságok. Steeven is ott volt, az angol mérnök, a vén milliomos, aki az első vasutakat építette az illirek földjén. Az irigységét nem titkolta el, de az elismerését sem. Demetrovics, a tapasztalt angol tanítványa, erre volt a legbüszkébb.

Reggel gyalogosan járták be az alagutat. A mérnökök megkopogtatták a finom, erősen

A gépzem deficitos forgalmi kimutatását terjesztette be a tanács és amit senki sem várt és senki sem remélt, a polgármester sietett ennek a szomorú üzletnek belső életébe élesen bevilágítani. Az Aradi Közlöny legutóbbi számában egész terjedelmében ismertettük az autobus felügyelő bizottság elé terjesztett üzemenjelentést, melyet azzal a javaslattal nyújtott át a bizottság a törvényhatóságnak, hogy azt fogadja el minden megjegyzés nélkül. Ehhez nem volt kapható a közgyűlés, de úgy látszik a tanács is érezte a kérdés kényes voltát, mert a bizottság javaslatához egy szó megjegyzést sem fűzött. Rábizta a sorsára. Azt sem mondta, hogy az elfogadni való, azt sem kérte, hogy a deficit eltüntetésére mutasson utat a közgyűlés. A tanács pedig arról nevezetes, hogy a bajok áthárításának szenvedélyes barátja. Ez alkalommal bölcsen hallgatott.

Ezeknek következtében aztán alapos elbánnásban részesült a közel huszezer koronás hiányt mutató jelentés.

Tedeschi Viktor és Somló Ármán dr. egyáltalában tudomásul sem akarták venni, hogy Szathmáry igazgató jelentést tett az üzembről.

— Ezzel én nem vagyok megelégedve — mondotta Tedeschi majd Somló dr. — én nem ezt kértem az augusztusi közgyűlésen. Nekem mérleg, üzleti mérleg kell, a melyből láthassa a közönség, hogy mennyit fektetett be ebbe a vállalatba és mit kapott a pénzért? Ez egy üzlet, melyet kereskedelmi szellemben kell vezetni és minden kereskedő köteles mérleget készíteni. Tessék a legközelebbi közgyűlésig eleget tenni a mult havi határozatnak.

Adler Andor eltekintett a hibás fermától és dacára a mérleg hiányának, érdemileg is tárgyalta a kérdést. Mindenekelőtt leleplezte önmagát. Kijelentette, hogy sajnálja, a miért elhitta a szakértőknek, hogy kitűnő üzlet lesz az autobus.

Megróttá az üzembizottságot, amiért nem mutatta meg a gyógyszereket. Megpróbálkozott ő a gyógyító ir készítésével.

— Két módja van a beteg üzlet meggyógyításának — ugymond. — Vagy felemeljük a viteldijakat, vagy leszállítjuk. Ha emelünk, akkor több lesz a bevétel, ha csökkentjük, nagyobb lesz a forgalom és mindkét esetben jól jár a vállalat. Ha az első módot találja jónak a közgyűlés, akkor utasítsa a polgármestert, hogy lépjen érintkezésbe a lóvasut igazgatóságával és kérje, hogy az is szabja magasabbra a viteldijait. Ha ezt nem akeptálná a törvényhatóság, akkor szállítsa le tíz fillérre az utazás árát és ami elvész a vámon, megtérül a réven. Sokan ellent mondtak a nemtő ideának.

— Nem azért csináltunk autobuszt, hogy

metszett köveket, a kegyelmes uraságok értelmellenül bámultak. Szapora lépésekkel mentek át a széles alaguton. A kijárat közelében hirtelen megállt az öreg Steeven. Gyuró észrevette és ahogy a falra pillantott, rémülten kezdte tovább vonszolni. Az angol megállt és botját a falra emelte. Mindenki odanézett. Az angol nem szólt, csak a botját emelte, emelte és bedugta szépen, lassan, kényelmesen egy keskeny repedésbe, amely a tető felől cikk-cakkosan haladt lefelé.

Diadalmasan nézett körül:

— Az illir munka, az illir dicsőség — mondotta.

Az urak azonban néhány gyors lépéssel kimenekültek a szabadba. Ők úgy vélték, hogy a repedés után rögtön összeomlik az egész. Hárman benn maradtak. Gyuró, Demetrovics és az angol. A két illir dermedten nézett farkaszemet. Azután Demetrovics egy szörnyű ordítással a Gyuró nyaka után kapott és félkézrel verte a szerencsétlen vastag ember fejét a falhoz. Gyuró fejről vér és könny hullott alá. Demetrovics balkezevel revolvere után kutatott, Steeven pedig jóindulatu mosolylyal mondotta:

— Csak nyugalom. Mindent rendbe hozunk. Anglia segít.

Es ment a miniszterek után, csendes, előkelő, drága üzletet nyélbe ütni.

a lóvasutal társuljunk, kiáltották Adler felé. Ami ezután következett, azt bátran elnevezhetjük a mai közgyűlés klujának. A polgármester, miután körülsimogatta a gépkocsi vállalatot, röviden azt jelentette ki, hogy a deficit, a baj mind onnan származik, mert az üzem vezetése körül van a hiba.

— Eddig nem történt meg mindaz, a mi az üzemet hasznosító vállalatá tehetne volna, — mondotta szinte emelkedett hangon a polgármester. — Meggyőződtem arról, hogy csak a párnapos körforgalom kitűnően bevált, tegnap egy kocsin 80 korona bevétel volt. Láttam, hogy a tegnapi radnai bucsu alkalmával hazatérő bucsusok hat lóvasuti kocsit töltöttek meg, mi pedig csak egy kocsit birtunk kiállítani. Ez azt bizonyítja, hogy ha a jövőben praktikusabban használjuk ki a kocsikat, mint ez a multban történt és ha több kocsinak volna, akkor nem deficitről, de jövedelemről számolhatunk be. A közgyűlés nem tudja az üzembizottság jelentéséből, hogy hol van a hiba. Azért azt javaslom, hogy a felügyelő-bizottságnak tegye feladatává a törvényhatósági bizottság ama módok és eszközök megjelölését, melyek segítségével a mai helyzeten változtatni lehet. Javaslom továbbá, hogy a felügyelő-bizottságba hívassanak meg Sármezey Endre és Czinner Gyula urak, akik e téren szakértők és a segítségükkel tegyen a bizottság javaslatot a tanácsnak a helyzet javítása céljából.

Steiner József csodálkozva kérdezte a tanácstól, hogy miért fázik olyan nagyon a mérleg beterjesztésétől?

Az idők változásának konstataálására vállalkozott Nemess Zsigmond dr.

— Ki is kergettük volna innen azt még a mult évben, aki itt a lóvasutról beszélni merészkedett volna és ime, — szólott rezignáltan — ma ott vagyunk, hogy tárgyalni is óhajtunk vele. Mekkora változás! Én azonban nem megyek a lóvasutához. Arra ráérek. Előbb szeretném én is látni az üzem mérlegét. Ha majd tisztán látunk, akkor határozzunk a vállalat sorsa felett, akkor nincs kizárva, hogy én is elmegyek tárgyalni a lóvasuthoz s kérem, hogy vegye át ő az autobuszt.

A közgyűlés megelégette ez alkalommal az autobus vitát és a folytonos zajban átengedte újból a szót a polgármesternek.

— Kötelességem kijelenteni, hogy az üzleti mérleget a jövő hónapig elkészíteni nem lehet és így annak beterjesztését meg sem ígérhetem. Ha időnk lesz, s ha megtudjuk tenni, akkor a jövő hónapban beterjesztjük a mérleget, — jelentette ki Varjassy. A számvevőség el van foglalva a zárszámadással és a költségvetéssel; az üzemnél meg nincs elegendő munkaerre. Aztán meg nem is lényeges, hogy ismerjük a mérleget. Tudjuk, hogy bajok már vannak, ezeken kell segíteni. Azért még egyszer ajánlom javaslatom elfogadását és kijelentem, hogy én már tárgyaltam a lóvasut igazgatójával oly értelemben, hogy az esetben, ha a lóvasut villamosítására vonatkozó ajánlatát benyújtja az igazgatóság, akkor az autobus átvételére vonatkozólag is tegyen konkrét ajánlatot. Kérem javaslatom elfogadását.

— Az első részét igen, a másodikat nem, kiáltják többen a képviselők közül.

— Melyik részét méltóztatik érteni? — kérdi Varjassy.

— Elfogadjuk, hogy Sármezey és Czinner hívassanak meg a felügyelő-bizottságba és terjesszenek be javaslatot a bajok elhárítására, — mondja Nemes dr. — de ne a tanács határozon a teendők fölött, hanem hozza elébb a közgyűlés elé a mérleget.

Ily értelemben zárta be az autobus vitát a polgármester.

MULATSÁGOK.

(=) Az aradi magyarnyelvterjesztő, betegsegélyző és temetkezési egyesület mely 32 évi fennállása óta minden évben több iskolában, a nem magyar ajku tanulók között vallás különbség nélkül, kik a magyar nyelvben előre haladtak, díjakat osztott ki, ennek alapja ja-

vára 1909. évi szeptember hó 12-én, a Kossuth- és Magyar-utca sarkán levő Riszter Rezső-féle vendéglőben zártkörű szüreti tanemulatságot rendez az aradi „Hungária” dal-egylet közreműködésével.

TERVEK.

Az élénkülő politika. — Lukács László nyilatkozata.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 9.

Irtunk már arról, hogy Kossuth Ferencnek új terve van a kibontakozást illetőleg. Ez a terv volt a legfontosabb tárgya annak a tanácskozásnak, amelyet ma délelőtt folytatott Wekerle Sándor miniszterelnök Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszterrel. Wekerle miniszterelnök, aki tegnap érkezett a fővárosba, ma délelőtt tizenegy órakor látogatta meg Kossuth Ferencet lakásán és két óránál tovább tanácskozott vele. Közel kéthónapos szünet után, először tanácskozott a két államférfi.

Wekerle Sándor miniszterelnök Kossuth Ferencel történt tanácskozása után holnap Andrassy Gyula gróffal és Zichy Aladár gróffal is fog tárgyalni és ezután a végleges megállapodásokat a szombati minisztertanácsban fogják fixirozni. A minisztertanácsot ugyanis szombat délelőtt tizenegy órára hívta össze Wekerle miniszterelnök és pedig a gyöngéledő Kossuth Ferenc lakására. Ez a minisztertanács azonban a válság megoldásának kérdésén kívül a közös költségvetés, az annexió és a delegációk dolgával is fog foglalkozni.

A király a morvaországi hadgyakorlatok befejezése után vasárnap már Bécsben lesz, ahová — amint már jelentettük — hétfőn délután Wekerle Sándor dr. miniszterelnök is fölutazik. Kedden ugyanis Bécsben közös minisztertanács lesz a jövő évi közös költségvetés előkészítése és a delegációk összehívása tárgyában s ugyanekkor a miniszterelnök a király előtt is megjelenik külön kihallgatáson, hogy a válság dolgában megtegye a kormány nevében előterjesztéseit. Ennek a kihallgatásnak eredményétől függ a helyzet további alakulása. Ezután fog eldőlni, hogy Lukács Lászlónak lesz-e szerepe vagy pedig, hogy a mostani kormány megmarad-e? A döntő események tehát a szeptember tizenegyedik és huszonnyolcadika közötti két hét alatt fognak megtörténni, mert úgy kívánják intézni a dolgokat, hogy a szeptember huszonnyolcadikán összeülő képviselőház munkaképesége biztosítva legyen.

A homo regiusként szereplő Lukács László volt pénzügyminiszter tegnap Gasteinből jövet keresztül utazott Szombathelyen. Az alkalmat felhasználta a Vasvármegye, amelynek munkatársa meginterjúvolta a volt minisztert. A beszélgetés a következőképp folyt le:

— Lenne szives kegyelmes uram, az újabb megoldási módokról nyilatkozni?

— Nem tudok mondani semmit. Szabadságon voltam és nem érdeklődtem a dolgok iránt. Bizonyosan vannak megoldási formulák. A koalíció bajban van és természetesen megtesz minden lehetőt, hogy keresse a válság megoldását.

— Elképzelhető-e a megoldás, kegyelmes uram, a bankkérdés megoldása nélkül?

— A bankkérdést kikapcsolni nem lehet. Azt feltétlenül meg kell oldani, mert 1910-re terminusra van kötve. Csak az kérdés, hogy végleges, vagy ideiglenes megoldás jön-e létre. Az ország pénzügyi helyzete, pénzünknek a kül-

földön való értékesítése természetesen a végleges megoldást teszi kívánatosná. Minél tovább húzódik a bankkérdés, annál jobban nő külföldön a bizalmatlanság pénzünk iránt. Ez nem politikai kérdés, hanem elsősorban közgazdasági kérdés, pénzügyünk konszolidálásának kérdése.

— Lehetségesnek tartja, kegyelmes uram, a végleges megoldást a mai parlamenttel?

— Nem vagyok tagja a mostani parlamentnek és így határozottan nem nyilatkozhatom. De azt hiszem, hogy a mai parlamenttel erre nincs remény.

— Lehet-e remélni, hogy a király koncessziót tesz a bank terén?

— Ez kérem nem a királytól függ. Ő felvétele csak aggályait fejtette ki a mostani állapot megváltoztatása esetére. De a koncesszió kérdése a banktól és az osztrákoktól függ. A bank részvényesek tulajdona és így a bank szabályainak módosítása, a koncesszióadás az ő hatáskörükbe tartozik.

— A lapok azt írják, hogy kegyelmes uram audienciára megy a királyhoz.

— Olvastam magam is, de hiszen tudja ön is, hogy a lapok kombinálnak és ilyen kombináció az én kihallgatásom is.

A tébolydába hurcolt törvényszéki bíró.

Uriasszony és orvos a vádlottak padján.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 7.

Julius hónap elején történt, hogy Balló Lázár gyulafehérvári törvényszéki bíró Kolozsvárra utazott régibb keletü idegbajának gyógyítása végett.

Balló a Vöröskereszt-kórházba ment, ahol már régebben is gyógykezelte magát. Feleségének, Bottlik Klárának a kérésére megvizsgálta a beteg bírót Lechner Károly dr., a kiváló elmeorvos is, aki súlyos elmebajt konstatált rajta. Ez indította arra Balló-át, hogy az urát Szabó József dr. elmeorvosi tanársegéd segítségével az ideggyógyintézetbe szállítsa. Itt akarták az elmebeteg számára kiállítani a hatósági orvosi bizonyítványt is, amelynek alapján azután törvényesen fölvehették volna Ballót az elmeorvosintézetbe. Szilágyi György dr. kerületi orvos azonban elállott szándékától és nem állított ki bizonyítványt Balló Lázár számára. Ezért hát hazaszállították a bírót, aki csupán másfél óráig volt az elmeorvosintézetben. A bíró beszállítását többen látták és erről jelentést is tettek a rendőrségen. Emiatt személyes szabadság megsértése címen az ügyészség vádat emelt a bíró feleségére és Szabó dr. ellen.

A főtárgyalást Bodor László táblabíró vezette. Balló Lázárné, aki egyébként nem élt jó viszonyban az utóbbi esztendőben az urával, kijelentette, hogy Lechner dr. véleménye indította arra, hogy az urát elmeorvosintézetbe szállítsa. Erőszakot nem alkalmazott sem ő sem Szabó József dr., aki ugyanilyen értelemben tett vallomást.

Balló Lázárt hallgatták meg ezután. Balló, aki az egész tárgyalás folyamán a mellékszobában tartózkodott, tétova léptekkel közeledett a bírósághoz. Csöndes hangon, meglehetősen szétfolyó előadással igyekezett elmondani a vele történeteket.

Egész sereg tanut hallgatták ki ezután. Brandt József dr., a Vöröskereszt-kórház igazgatója kijelentette, hogy a Balló elmebetegségről maga is meg van győződve. Erőszakot nem igen alkalmazhattak a beteggel szemben, aki egyébként is befolyásolható. Pálfi Gyula kórházi főpolgármester után Szilágyi György dr. tiszti-orvost hallgatták ki. Szilágyi dr. kijelen-

tette, hogy Ballóné kérte tőle a bizonyítványt az ura számára, de ő azért nem volt hajlandó hivatalosan igazolni a bíró elmebeli állapotát, mert arról senki sem értesítette, hogy a beteget melyik osztályban akarják elhelyezni. Szekeres József plébánost és Fejes Juliánna ápolónőt hallgatták ki még ezután. Mindketten azt vallották, hogy erőszakot nem láttak és valószínűnek tartják, hogy a szerencsétlen nem is ellenkezett.

Majd Lechner Károly dr., egyetemi tanár, elmeorvos hallgatták ki az ügyre vonatkozólag.

— Két ízben is megvizsgáltam Balló Lázár urat — mondta Lechner professzor — és mindkét alkalommal betegnek találtam. Másfél évvel ezelőtt járt nálam először Balló Lázár, aki már ekkor konstatáltam a paralizist. Ajánlatomra a Vöröskereszt-kórházba ment a beteg, ahol javult az állapota. Ugynevezett remissió állott be a betegségében. Az idén tavasszal meglátogattam a beteget és előrehaladott hüléses agybajt konstatáltam. Egészen egyszerű napihirt adtam neki olvasás végett és ennek sem tudta a tartalmát elmondani. Egyébként a testi tünetek is arra vallottak, hogy Balló Lázár baja előrehaladott.

Ezután az elnök intézett egy pár kérdést az elmeorvoshoz:

— Miért kellett nekik bizonyítvány?

— Mert a törvényszéknél is nyugdíjazni akarták...

— Ilyen betegséggel szokásos-e embereket az elmeorvosintézetbe szállítani? Közveszélyes-e Balló?

— A bíró nem közveszélyes, de az elmeorvosintézetben elhelyezhető. Ezért hozták föl az elmeorvosintézetbe, ahonnan azonban el kellett távoznia, mert nem volt bizonyítványa.

Balló Lázárt vezették be ezután újból a terembe. A bíró kijelentette, hogy tiltakozott az elmeorvosintézetbe való szállítása ellen. Dorgó Gábor ügyész elejtette a vádat a vádlottakkal szemben. Lechner professzor kijelentette ugyanis, hogy Ballót nem vették föl az intézetbe. Ennélfogva tehát csak a személyes szabadság megsértésének kísérletéről lehetne szó. Az elnök kérdést intézett ezután Ballóhoz, hogy akarja-e az ügyet folytatni, vagy megnyugszik az ügyész kijelentésében. Miután Balló ítéletet kért az ügyben.

Ezután visszavonult a bíróság és rövid tanácskozás után kihirdette az ítéletet, amelynek értelmében Szabó Józsefet és Ballónét fölmentik a vád alól. Balló megnyugodott az ítéletben.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

(*) A primadonna leánya. A makói színház mai előadásának igen kedves szenzációja volt. Ma lépett először a világot jelentő deszkákra a kis Marházy Baby, vagy hogy világosabban szóljunk, Turesányi Olgának, a kitűnő operettdivának, az aradi közönség régi kedvencének és a „Vig özvegy” emlékezetes sikerű kreálójának a leánya. A kis Baby „A kuldusgróf” gyermekszerepét játszotta és bájos alakításával azt sejtette, hogy ő belőle is olyan kitűnő művész nő lesz mint a milyen az édes anyja.

* Napoleon. A világhistoria legnagyobb alakjának, Napoleonnak életét mutatja be az Uránia színház olyan mozgófényképekben, melyek a legnagyobb osodálkozást váltják ki a közönségből. Elvoaulnak előttünk Napoleon életének legkiemelkedőbb momentumai. Látjuk Wagramot, Auszterlitzet, Jénát, a koronázást Napoleon esküvőjét Mária Lujzával, a római király születését, a nagy Napoleon játékaikat fiával, a legmegrázóbb jelenetet, amint Napoleon elbucszik a gárdától, aztán Waterloot, végül Napoleont Szent Ilona szigeten. Napoleon életének mindezen jelenetei úgy vannak megörökítve, hogy a legendás alak élete előttünk játszódik le. Hatalmas látvány ez, mely felejthetetlen emléke marad azoknak, akik látták. Nagyszabású látványosság a Drótnélküli távirat által megmentve című kép is, mely a Florido amerikai hajó hőselektől távirásának hőstettét mutatja be, megdöbbentő realizmussal. A fényes műsor pénteken kerül színre utoljára.

A KIRÁLYGYAKORLATOK.

Vilmos császár és Ferenc Ferdinánd barátsága.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 9.

(Heves harcok.)

Gross-Meseritsch-ből táviratozzák: Azt a területet, amely a két fél részéről szeptember 8-án előreküldött felderítő osztályok működésének tere, keletről a Brünn mellett elfolyó Zwickawa, nyugatról körülbelül az igalvai meridián határolja. Erre a mintegy 40 kilométer széles földszávon a déli fél 30 lovasszázadot, 7 gyalogszázadot és egy kerékpáros századot küldött előre 11 hírszerző különítmény és 9 hosszujáratu önálló őrjárat alakjában. Ezzel szemben az északi fél 4 és fél lovasszázadot, 1 kerékpáros századot és 1 kerékpáros osztályt, továbbá 4 gyalogszázadot és 4 gépfegyvert, 7 hírszerző különítménynek alakítva küldött előre és ezenkívül 4 hosszujáratu önálló őrjáratot.

Namiest és Nalucán mellett igen érdekes kis ütközetek fejlődtek ki. Az északi fél kerékpáros százada épen elhaladt Namiest mellett, hogy Iglawa mellé jusson, midőn az északi félnek felderítő szolgálatban Namiest felé nyomuló kerékpáros századával tűzött össze, a melynek a nyomban kifejlődő harcban csakhamar támogatására sietett egy gyalogszázad. Amint még egy az átkeléshez küldött csapat két gépfegyverrel és egy a tüzharcba küldött lovasszázad harcba lépett, az északi fél kerékpárosai kénytelenek voltak visszavonulni.

(A király a gyakorlótéren.)

Gross-Meseritsch-ből táviratozzák szeptember 9-iki kelettel: A főhadiszállásnak valamennyi tagja és a külföldi katonai attasék is már korán talpon voltak. A gyakorlat már a sötétségben élénkülni kezdett. A király számára kedvelt angol lovát, Schisme-t nyergelték föl. Az uralkodók és a trónörökös hét órákor indultak a harcterre s a hadi állások megtekintése végett a Meseritschtől délre eső magaslatokon foglaltak állást. Vilmos császár igen behatóan érdeklődött a hadsereg ujitásai, különösen az új jelentő-készülék, a szikratáviró iránt.

Az előgyakorlatok alatt a gyakorlatok területén hideg szél járt, tegnap óta azonban meleg, napsütéses őszi idő van. A reggeli órákban köpenyt kellett felvenni, hét órától azonban a kabát is elég. A meleg, napos időben a király is pompásan érzi magát és kitűnő színben van. Ő felsége délben tért vissza a kastélyba dezsóné. Bécsből naponként futár hozza a fontosabb iratokat, amelyeket ő felsége estig elintéz s a minisztériumoknak futárral visszaküld.

Vilmos császár a gyakorlótéren maradt és a trónörökösrel együtt szemlélte a gyakorlatokat. Egy magaslaton sátor emeltek, ahol a császár és a trónörökös a gyorsan elkészített ebédet elfogyasztotta. A sátor s a konyhaszükségeket udvari automobilon vitték ki s a Prileszky föltalálta gyorsfűző-módszer pompásan bevált. A tüzhelyet vasfal védte a szél ellen. Három légszuszítót tüzelőn hét fajta ételt sikerült készíteni: levest, előételt, sültet, főzeléket és tésztát, aminek az elkészítése mindössze 25 percig tartott.

(Az uralkodók tanácskozása.)

Gross-Meseritschből táviratozzák: A mai napon Ferenc József királyunk esodálatos frisseségről tett tanubizonyosságot. Őt óra hosszáig állva figyelte a hadmozdulatokat, Vilmos császár, Ferenc Ferdinánd és Conrad vezérkari

főnök társaságában. Többször lóra is szállott és hosszasan lovagolt.

Délután egy magaslatról figyelte a csapatmozdulatokat. Este 7 órákor az uralkodók és kíséretük a kastélyukban lakosztályukba vonultak, ahol Vilmos és királyunk hosszan elbeszélgettek hadműveletekről. Vilmos a legnagyobb elismeréssel nyilatkozott a látottakról.

(Egy hadnagy halálos szerencsétlensége.)

Rövid távirat jelenti, hogy a királygyakorlatokon a 100. gyalogezred Chaloupek nevű hadnagya, ma lebukott lóváról akkor, mikor a Habié-tó mellett lovagolt. A hadnagy a tóba zuhant és belefullt.

Makói diák amerikai párbaja.

Az öngyilkos ifju levelei.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 9.

A napokban irtunk arról, hogy Makón a temetőben Dégi István 17 éves diák agyonlőtte szerelmesét, a 16 éves Szőke Annát. A rendőrség akkor azt jelentette, hogy a fiu szerelmi bánatában követte el a véres tettet. Halála után bizonyítékokat kerestek arra nézve, hogy mégis mi volt a kettős öngyilkosság tulajdonképpeni oka. Tegnap a fiu tankönyvei között egy csemő borítékba tett, de le nem zárt levelet találtak szülei. A levelek még a délelőtt folyamán a rendőrségre jutottak, ahol egyik-másik címzett már át is vette. Levél volt a rendőrség, Eckstein Károly, Dinies Szilárd és Pfadler József tanulók számára. Hogy a szülőknek volt-e levelük, arról a gyászos apa nem tett említést.

A levelek az esetet nem világítják meg.

A Pfadler Józsefhez intézett levélben például írja, hogy *amerikai párbaj áldozata* s a sorok arra engednek következtetni, hogy ő ezt az ifju Pfadlerrel követte el, akit felszólít, hogy kövesse őt, mert ő teljesítette lovagias kötelességét.

Íme a levél:

Kedves Józsi!

Én beváltottam az eskümet. Remélem te is megfogod tartani.

Szervusz: Pista.

Csókol barátod: Dégi.

Az amerikai párbajból kifolyólag még egy áldozat lesz!

Te! Az Annus szó nélkül ráállt az öngyilkosságra! Üdvözlöm a Dragont!

Sajnálom szegény leányt, de azt mondom, hogy nem élhet nélkülem, hát egy kis codeint juttattam neki is s egy-két revolvergolyót. Neked irok legtöbbit. Hogy vagy? Fáj még a szived? . . . Megtudtam, hogy kibe vagy szerelmes. Vigyázz magadra, mert úgy jársz, mint én.

Még az is gazember, aki szeret. Én ezt az egyet teljes szívemből szerettem s meg is haltam érte.

Szervusz: Dégi.

A rendőrségnek címzett levél így szól:

Makó Rendőrkapitányságának. Nem akarom magamat menteni senki előtt! Amit tettem, én tudom, hogy miért tettem. Senkinek semmi köze hozzá: boszúból. Ifj. Dégi.

Codeinnal mérgeztem meg magam és őt. Boosánatot az élőtől.

Szegény, szerencsétlen fiatal gyerek! Ez volt az ő igazi tragédiája, ugylátszik. Önmagával hasonlított meg legjobban s ahoz gyenge volt az esze, jelleme, hogy kivezető utat tudott volna találni belőle s úgy oldta meg a kérdést, hogy egy lövéssel mindent elintézett, mindenért megfizetett . . .

Megszökött titkár.

Egy volt aradi honvédhadnagy körözése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 9.

A szigoruan rideg, kegyetlen, őszinte Rendőri Közlöny tegnapi száma egy szépen indult karrier végleges letörését hozza hírül. Körösvény jelent meg Rátky (Róth) Gyula, a. D. M. K. E. volt nagyvárad titkára, volt aradi honvédhadnagy ellen, akinek Nagyváradról is azért kellett elköltöznie, mert több bűnvádi eljárás indult meg ellene.

Rátky Gyula tragédiája rendkívül érdekes, mert élénk világot vet arra, hogy a könnyelmű urhatnamság és a bohém virtuskodás milyen végzetes bajokat okozhat a különben legnemesebb lelkű ember életében is.

Rátky Gyulát tulajdonképpen Róth Gyulának hívják. Igen előkelő, temesvári uri családból származik. Apja törvényszéki bíró volt. Korán került a hadapródiskolába és alig husz éves korában honvédhadnaggyá nevezték ki Aradra. Ekkor szülei Aradra költöztek. Sokat mulatott itt s uri életet élt. Szórta a pénzt. Rátky Gyulának úgy nőtt az adóssága, mint a lavina.

Egyszer aztán rossz anyagi viszonyok közé került. Pénzre volt szüksége. Volt egy honvédhadnagy barátja, akivel kölcsönös váltóalírási viszonyban volt. Minthogy a jóbarát éppen akkor, amikor kellett a pénz, nem volt Aradon, — Rátky Gyula nyugodtan aláírta barátja nevét a váltóra, amelynek ellenében ékszer kapott egy aradi ékszerésztől, amelyet egy színeszűnek ajándékozott.

Később a jóbarát az ékszerész előtt kijelentette, hogy ő nem írta alá Rátky Gyula váltóját és utólagosan se vállalja magára a váltókötelezettséget. Ekkor Rátky Gyula sürgősen lemondott tiszti rangjáról és eltávozott Aradról. Családi összeköttetései révén keresett magának egy kis sinekurát. Talált is. Megbízta azzal, hogy Nagyváradon alakítsa meg a délmagyarországi közművelődési egyesület nagyvárad fiókját.

Elment Nagyváradra, ahol senki se ismerte, csak azt tudták róla, hogy előkelő, miniszteri ajánlólevelekkel akarja a nagyvárad délmagyarországi közművelődési egyesületet megalakítani.

Rátky Gyula rendkívüli ambícióval fogott munkájához. Az új kulturegyesület támogatásához egy-két bankot megnyert, tagokat gyűjtött és a tagok lisztjában már igen előkelő nevek szerepeltek. Azt remélte a jobb sorsra érdemes ember, hogy komoly munkával feledtetni tudja az emberekkel végzetes könnyelműségét, ballépését. Tanult folytonosan, olvasott, régi környezetével teljesen szakított, uri tempóval felhagyott. A Dmke központi vezetősége már ki is tüzte az alakuló közgyűlés idejét és úgy volt, hogy Rátky lesz a nagyvárad titkár, nagy fizetéssel.

Es ekkor hirtelen végzetes esemény történt. Az aradi ékszerész feljelentette őt váltóhamisítás miatt és megindult ellene a bűnvádi eljárás. Rátkynak reszketnie kellett, hogy Váradon megtudják az esetet és előkelő támogatói megszakítanak vele minden érintkezést.

Közben még egy kellemetlen incidens érte. Egy bécsi utazóval a vasuton elcsereverte a kofferjét és ahelyett, hogy a cseréről értesítette volna az állomásfőnökséget, — pénzre lévén szüksége — eladta az egész koffert tartalmával együtt. Amikor azután a bécsi utazó nyomára jött annak, hogy Rátky Gyulával cserélte el a koffert és számon kérte tőle, — Rátky ígérte, hogy megtéríti kárát. De, mert a kárté-

rités nem történt meg, a bécsi utazó feljelentette a nagyváradi rendőrségen lopás miatt. A rendőrség házkutatást is tartott nála.

Ez a két bűnügy kényszerítette Rátkyt arra, hogy Nagyváradról tekintélyes adósság hátrahagyásával elszökjék. Állítólag kiment Romániába. A temesvári törvényszék most a következő körbívót bocsájtotta ki ellene:

„Róth (Rátky) Gyula temesvári születésű, legutóbb mehalai lakos, 26 éves, róm. kath. vallású, nőtlén, volt honvédhadnagy, jelenleg magánhivataltól vagy utazó, középmagas, erős termetű, kerek arcú, fekete bajszú, barna szemöldökű, bal kezén párviadalból folyólag kapott sebet visel, — a Btk. 258. §-a uttköz és a Btk. 259. §-a szerint minősülő nyomtatvány útján elkövetett rágalmozással vádolatik és ellene más bünvádi eljárás is megindult. Megke-restetnek az összes hazai közigazgatási hatóságok, hogy a nevezett ellen a közölt személy-leírás alapján hatóságuk területén nyomozzának és feltalálás esetén értesítsék a temesvári kir. törvényszéket.“

Harc az északi sark körül.

Peary Cook ellen.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 9.

Azt a diadalmamort, mely az északi sark felfedezésének első hírére az egész művelt világot eltöltötte, a versengők elkeseredett és személyeskedő harci zaja váltotta fel. Különösen az egyik felfedező, Peary Róbert, támad vehemensen versenytársára, Cookra és a leghatározottabban állítja, hogy az nem érte el az északi sarkot. Cook eleinte nyugodtan cáfolta meg Peary vádjait és kijelentette, a maga részéről nem kételkedik abban, hogy ő utána Peary is elérte a pólust, de ma már, értesülvén társa támadásáról, ő is erősebb hangon válaszol a vádakra. Hova fog fejlődni ez a tudósokhoz alig méltó fegyverekkel vívott versengés, ma még nem tudni. Sok függ mindenestre attól, hogyan tudják majd a kutatók beigazolni állításaikat a tudományos világ előtt.

Mai távirataink a felfedezés dicsőségéért vívott küzdelemről ezeket mondják:

Peary vádjai.

Newyorkból táviratozzák: Nagy feltűnést kelt Pearynak az United Press-hez intézett távirata, amelyben azt mondja, hogy Cook előadását és állításait nem szabad komolyan venni. Az a két eszkimó, aki Cookot kísérte, azt vallja, hogy Cook nem jutott északfelé nagyon messzire előre és alig ment a szárazföldön túl. Ugyanebből a törzsből való más emberek is megerősítik ezeket az állításokat.

Kopenhágából táviratozzák: Azok a hírek, melyek szerint Peary és emberei kétségbevonják, hogy Cook korrektül járt el, Cookot nem izgatják fel tulságosan. Cook kijelentette, hogy ő a gyanúsításokkal szemben meg fogja őrizni hidegvérét és egyelőre a bizonytalan formában felvetett vádakra nem is nyilatkozik, de ha ugyanis Peary maga, kétséget kizáró módon ismételné a vádakat, akkor azokra annál nyomtatékosabban fog válaszolni. A Sur című lapnak nem válaszol. Teljesen kizártnak tartja, hogy Peary és emberei olyan gyanúsító módon nyilatkoztak volna, mint ahogy azt a Sun állítja. Végül kijelentette Cook, hogy akármiféle állításokkal hozakodnak is elő, őt nem fogják ezzel polemiákba belevinni. Ha Peary azt állítja,

hogy elérte az északi sarkot, ő nem fogja ezt kétségbevonni.

Párisból jelenti egy későbbi távirat: A *Matin* közlése szerint Cook válaszáat Peary támadásaira. Cook abszurdnak mondja Pearynek azt a vádját, hogy ő Peary eszkimóit elcsábította. Az eszkimók szabad emberek, akik azt követik, aki legtöbbet fizet nekik. Pearynek az az állítása sem igaz, hogy Cook elvitte az ő eleségét. Ellenkezőleg az igaz, hogy Peary felhasználta az ő eleségét, de azt hiszi, hogy Peary ezt tisztességes szándék-ból tette, mert az volt a célja, hogy segítő expedíciót szervezzen Cook részére, akinek sorsa miatt aggódni kezdett. Peary egyáltalán nem tudja, hogy ő meddig távozott a parttól észak felé. Cook végül kijelenti, hogy az állításait igazoló bizonyítékokat nyilvánosságra fogja hozni, de senkise kívánhatja tőle, hogy anyagát magánemberek rendelkezésére bocsássa.

Kopenhágából jelenti: A Ritzau távirati ügynökség Dagmar Knud Razmussen feleségétől a következő levelet kapta: A londoni „Daily Chronicle“ e hó 15-iki számában olvasom azt az állítást, hogy férjem Cook dr. azon kijelentését, hogy a kíséretében volt eszkimók megerősítik az északi sark felfedezésére vonatkozó állításait, megcáfolta. Ez az állítás elejétől végig valótlan és annál inkább kelthet csalódkozást, mert a Daily Chronicle tudósítójával folytatott beszélgetésben ismételt hangsúlyoztam, hogy az egyetlen nyilatkozat, amelyet férjem ebben az ügyben egyáltalán tett, a legteljesebb meggyőződését fejezi ki arra nézve, hogy Cook dr. állításai igazak. Férjem ezekben a legesekélyebb mértékben sem kételkedik és kérem, hogy a neki tulajdonított, fentemlített állítást cáfolja meg.

Brüsszelből táviratozzák: Cook az itteni nemzetközi sarki egyesületnek azt táviratozta, hogy szombaton, megérkezése után át fogja adni az expedíciójáról szóló első hivatalos jelentést és megdönthetetlen bizonyítékokat fog előterjeszteni arról, hogy csakugyan sikerült neki az északi sarkot elérni.

Harc a — revolverig.

Kopenhágából jelenti: Weissart gvarmatügyi igazgató, Peary barátja, akit ennek karakteréről megkérdezték, a következőket mondta:

— Pearynek mesés energiája van. Ő úgy viselkedik, mintha az északi sark felfedezésének eszméjét kibérelte volna. Az bizonyos, hogy Peary ebben a tekintetben nem tűr semmiféle konkurrenciát. Egy pillanatig sem kételkedem, ha Peary Cookot az északi sarkon találta volna, minden szó nélkül lelőtte volna. Már régebben is egyszer nagyon kevéssé hirt volt annak, hogy Peary Svendrup kapitányt lelője. Peary minden expedíciója alkalmával előkövette azt a hibát, hogy kellelénél több embert vitt magával.

Cook utja.

Kopenhágából jelenti: Cook holnap este elutazik innen, hogy Brüsszelbe menjen. Ezt megelőzőleg Cook még egy felolvasást tart az egyetemen és ez alkalommal az egyetem disz-doktorává fogják kinevezni. Elvárják, hogy Cook a felolvasást fel fogja használni arra, hogy előterjesszen néhányat azokból a bizonyítékokból, melyeket tegnap este hiába vártak.

Brüsszelből jelenti: Cook dr. a lapok jelentése szerint táviratilag értesítette az obszervatórium igazgatóját, hogy valószínűleg nem megy Brüsszelbe, miután Hamburgon át közvetlenül Amerikába szándékozik utazni.

Kopenhágából táviratozzák: Cook dr. még tegnap a következő táviratot küldte a Newyork Herald-nak:

Adják át kérem Pearynak meleg üdvözlétemet elért sikere alkalmából. Most már bizonyos, hogy a dicsőség Amerikát illeti. Peary örvendetes sikert ért el és két rekord mindenestre többet ér egynél. Peary más utakon véghezvitt munkájának kiegészítő értéke van és más, eddig ismeretlen vidéket fog megismertetni. Az ő munkája is örökké emlékezetes lesz a sarki kutatás történetében.

Kopenhágából jelenti: Cook dr. meghívta Radzmuzent, aki az eszkimó nyelvet ismeri, hogy kísérelje el mint tolmács Newyorkba.

Az angol miniszterelnök a pólus uralmáról.

Londonból jelenti: Az alsóház tegnapi ülésén Gilbert Parker kérdést intézett Asquit miniszterelnökhöz, vajjon föltételezik-e, hogy az északi-sarkon lévő szárazföld Kanada birtoka, ha megállapítást nyer, hogy Cook kitézte az északi sarkon az amerikai zászlót és vajjon ez a tény ad-e valaminő jogot az Egyesült-Államoknak a vidék birtokbavételére.

Asquit miniszterelnök az egész ház osztatlan derűtsége közben szólalt föl és azt válaszolta:

— A kérdés első részére nézve az a megjegyzésem, hogy a mint hallom az északi sarkon nincs szárazföld! A kérdés másik részében túl sok a hipotézis számomra ahhoz, hogy végleges választ adhassak.

Tanukul hívják az eszkimókat.

Kopenhágából táviratozzák: Cook dr. arra kérte Svendrup kapitányt, hajozzon el a Jorkfokhoz és keresse fel a két eszkimót, akik Cook drt. az északi sarkhoz kísérték és hozza őket mielőbb Newyorkba.

Kopenhágából jelenti: Cook kijelentette, hogy az eszkimókért indítandó expedíció költségeit ő fogja viselni.

Védik Cookot.

Newyorkból jelenti: Osborne el-lentengernagy ma a következőképp nyilatkozott:

— Peary hazug ember és én ezt megmondom neki a szemébe is. Mentől jobban törekszik Cookot diszkreditálni, annál jobban ássa meg saját vermét. Ha Newyorkba jön, be fogom bizonyítani, hogy Peary a legnagyobb szélhámos, aki csak valaha Amerikában született.

Kopenhágai távirat jelenti: Az északgrönlandi dán államfelügyelő, Gensen erőlyesen védelmébe veszi Cookot Peary támadásai ellen, melyeket teljesen jogosulatlanoknak mond. Kijelenti, hogy feltétlenül bizik Cookban és tisztességében; jól ismeri őt és tudja, hogy mindig igazat mond.

Londonból táviratozzák: Az amerikai sajtóban heves küzdelem folyik Cook és Peary ügyében. Az egyik tudósításban Peary Cookot hazugnak, egy másikban Cook Pearyt tolvajnak nevezi. Mindkét kutató a Washington társaság előtt be fogja mutatni bizonyítékait.

A lövőpetri-i hitvesgyilkosság.

Róth Albert az esküdszék előtt.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 9

Országszerte nagy feltűnést keltett a nyár elején egy gazdag nyírségi földbirtokosnak, Róth Albertnek letartóztatása. A lövőpetri-i földbirtokost tudvalevőleg azzal vádolta a nyiregyházi ügyészség, hogy fiatal feleségét, Weisz Irmát orvosságos üvegben beadott *karbolla*l megmérgezte. A vád pár nappal az asszony eltemetése után a cselédek suttogásából keletkezett, de megerősítést nyert a holttest felboncolása után. Ekkor Róth Albertet letartóztatták, bár ő tagadta a gyilkosságot és azt állította, hogy felesége tévedésből, vagy inkább öngyilkossági szándékból ivott karbolla. Ellene szoltak azonban az orvos vallomása, a cselédek beszédei és az a körülmény is, hogy Róth kevéssel a felesége halála előtt megváltoztatta házassági szerződésüket úgy, hogy egyik házastárs halála esetére a házaspár egész vagyona a másik félre száll.

Igy került Róth Albert, aki azóta vizsgálati fogságban maradt, hitvesgyilkosság vádjával a nyiregyházi esküdtbíró elé. A tárgyalásról, mely ma reggel kezdődött meg, itt következik távirati tudósításunk:

A férj vallomása.

Ma reggel kezdődött meg a lövőpetrii bűnügy tárgyalása a nyiregyházi esküdtbíró elé. A tárgyalást Mráz János elnök vezeti.

A vádlott Róth Albert fekete ruhában jelent meg a törvényszék előtt. Az általános kérdések után ezeket mondta:

— Nem érzem magam bűnösnek. Feleségemmel, Weisz Irmával 1902. évi szeptember 23-án léptem házasságra. Házasságunk hat évig boldog volt. Csak néha tüztünk össze.

Elnök: Hogy történt mégis, hogy neje többször elhagyta?

Vádlott: Ném saját akaratából sohasem hagyott el. Az utolsó években birtok parcellázási vállalatomban lévén, sokat utaztam. Ekkor megtörtént, hogy ném hazament szüleihez.

— Nem történt egyéb különválás?

— Orvosaim rendelkezésekoronként különváltunk. Feleségem ilyenkor otthon lakott.

— De külön étkeztek és külön aludtak?

— Soha. Csupán akkor aludtunk külön, mikor feleségemnek valamelyik családtagja látogatóban volt nálunk.

— Beteg volt a felesége?

— Igen; miután elvettem, nagyon korán rájöttem, hogy beteg.

A vádlott ezután részletesen elmondja, hogy felesége női bajban szenvedett. Többször Budapesten is jártak e miatt.

Elnök: Voltak-e a feleségének gyógyszerai?

— Igen; mindig voltak.

— Milyen gyógyszerek voltak ezek?

— Nem tudom. Elzárva tartotta őket.

— Nem volt közöttük karbol is?

— Nem tudom.

— Pedig a szagáról érezhette volna.

— Én egész nap gazdaságban vagyok; sokszor az istállóban s így nem éreztem ilyen szagot.

— Női bajon kívül egyéb baja nem volt az elhunytak?

— De igen. Tulságos kövér volt. Néha 115 kiló is. Sokszor emlegette, hogy szeretne kissé soványabb lenni. De nem kísérelte meg soha, mert nagyon szeretett enni.

— Más baja nem volt?

— Nagyon ideges volt.

— És ezért nem haragudott rá?

— Nem, mert már megszoktam.

— Szerette a feleségét?

— Igen! Szép asszony volt, nemcsak szerettem, de büszke is voltam rá.

— Volt valami házassági szerződésük?

— Volt. Esküvő előtti napon kívánta feleségem családja, hogy kössünk szerződést. Én a házasságom előtti napon nem akartam menyasszonyommal közjegyzőhöz kocsin utra kelni, erre kihozták kocsin a közjegyzőt.

— A szerződést később megváltoztatták?

— Igen. Mikor Zemplénben birtokot vásároltam és feleségemnek is kellett váltókat aláírni, új szerződést kötöttünk, hogy halálom esetére feleségemnek biztosítékot nyujtsak. Ez azonban feleségemre sokkal előnyösebb volt, mint a régi.

Az asszony halála.

Elnök: Hogy történt a haláleset?

Vádlott: Feleségem március óta minduntalan panaszkodott, hogy görcsei vannak. Egy délután nagyon panaszkodott. Mivel a körorvos épen a faluban járt, behivattam. Az orvos receptet írt, melyet feleségem megcsináltatott. Másnap szokás szerint 7 órakor keltem. Feleségem ágyban maradt. Félnyolckor reggeliztem. Mivel szombat volt, feleségem kiszólt a hálószobából: „Csak menj egyedül templomba.” Meg is tettem. Tíz órakor tértem haza. A cselédek a folyosón voltak. Benyitottam a sötét hálószobába. Szóltam feleségemnek, hogy még mindig alszik-e? Mivel nem kaptam választ, kinyitottam az ablaktáblát. Feleségem eszméletlenül feküdt az ágyban. Megijedtem. Behivattam a cselédeket, akik dörzsölgették, meleg borogatást raktak rá. Mire Radics dr., akit hivattam, eljött, feleségem meghalt. Az orvos akkor kijelentette, hogy ő ezt régen várta, mert az asszony szívelzsírosodásban szenvedett.

— Nem hallotta-e, hogy a rokonok már a temetés alkalmával suttogtak önről?

— Nem hallottam. Elég volt nekem az én fájdalomam és a rokonokkal különben sem törődtem, mert azok megvetéssel bántak velem.

— Hogy keletkezhetett ön ellen mégis ez a vád?

— Azt én nem tudom.

— Mit gondol ön, mi okozhatta a halált? Öngyilkosság, vagy véletlen?

— Én nem tudom. Lehet, hogy véletlen, nem lehetetlen, hogy öngyilkosság.

— Miből sejti ez utóbbit?

— Mert feleségem oly ideges volt, hogy nem tudta, mit csinál. Gyakran mondta, hogy bármi uton szabadulni akar fájdalmaitól.

— Ha öngyilkos lett volna, valószínűleg hátrahagyott volna pár sort.

— Szombati nap volt és egy olyan vallásos asszony, mint ő volt, szombaton nem ír.

— Egyebet nem tud?

— Nincs más mondani valóm.

Róthné anyjának kihallgatása.

Ezután özvegy Weisz Józsefnét, Róth Albertné anyját hallgatta ki a bíróság. 69 éves asszony. Azt vallja, hogy leánya szerelemből ment férjhez. Ura azonban durván bánt vele. Sokszor ütötte-verte.

Elnök: Tudna-e tanut állítani, aki tud arról, hogy Róth rosszul bánt feleségével.

— Nem tudok.

A tanu ezután elmondja, hogy ő többször hazavitte leányát, de az mindig vágyott a férje után, mert szegyelte a válást. Leánya mindig egészséges volt és férje csak azért bánt vele rosszul, hogy zsarolja őt. Ez sikerült is neki,

mert egy évvel ezelőtt 20.000 koronás váltót erőszakolt ki tőlük, azon ígérettel, hogy most már jól fog vele bálni. Temetéskor Róth egyik sógorójának kérdésére azt mondta, hogy neje görcsökről panaszkodott és ő maga adta neki a ricinust a templomba menet előtt.

A szembesítés.

A bíróság ezután Róthot szembesítette anyósával. Róth nyugodtan tagadja az asszony állításait és anyám-nak szolítja a tanut, aki ez ellen tiltakozik.

— A hazugságokat — mondotta Róth — sógoraim találták ki, még pedig a pénzem miatt, hogy Weiszné visszakapja leánya hozományát.

Fried dr. védő kérdésére az asszony eladja, hogy a haláleset előtti csütörtökön egy levelet kapott a lányától, melyben boldogságáról írt.

A sógorok vallomása.

Ezután Róth Albert két sógorát, Földvári Weisz Samut és Weisz Sándort hallgatták ki. Mindketten izzó gyűlölettel vádolták sógorukat és bizonyítani kívánják, hogy az asszonyt Róth ölte meg.

Este 7 órakor az elnök a tárgyalás folytatását holnap reggelre halasztotta.

SPORT.

A temesvári lovashadosztály lóversenye.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 9.

A temesvári lovashadosztály e hó 8-án, tegnap lóversenyt rendezett a temesmegyei Zsadány község mellett. A bíról tisztet Frank Libor gyalogsági tábornok, Kirchbach Károly báró tábornok, lovashadosztály-parancsnok, Schmidt és Matic tábornok s Nagy Géza ezredes vállalták el. A versenybizottság tagjai voltak: Ulm báró és Matskássy alezredes, Cseh báró és Cserépi őrnagyok. Indítók Mokry százados és Schell báró főhadnagy voltak. A versenyt érdekessé tette az is, hogy négy huszárezred (a 3. és 4. honvédhuszárezred s a 7. és 12. közös huszárezred) valamint a kassai 7. lovaglós tüzérszázados tisztkarából vettek benne részt. A katonai közönségen kívül a környékbéli községek intelligenciája is végignézte a versenyt.

A verseny első száma a toronyiránti verseny volt a tisztek saját lovai részére. Távol-ság kb. 10.000 méter, sulykiegyenlítés nélkül. Neveztek 34-en, indultak 18-an. A versenyzőket Murány község mellett Matskássy alezredes indította utnak; első lett Waldbott báró főhadnagy, második Egger báró főhadnagy, harmadik Baich báró hadnagy, negyedik Czárán János tart. hadnagy, ötödik Jászay hadnagy, hatodik Brunhuber honvédhuszárhadnagy. A félvérek akadályversenyén első lett Czárán János, második Fanta százados. Az akadályversenyen (tisztek saját lovai részére) első Teleky gróf hadnagy Bikfic nevű lován, (mely az ideai kottlingbrunni versenyen a hadseregi akadályversenynek győztese volt) második Baich báró, harmadik Wodianer, negyedik Petrovich, ötödik Waldbott báró.

Az utolsó versenyszám volt a tiszt szolgálati lovak akadályversenye, melyen első lett Paxy főhadnagy, második Baich báró, harmadik Fanta, negyedik Egger, ötödik Adola hadnagy. A díjakat Kirchbach tábornok osztotta ki.

+ Az Aradi Athletikai Klub tagjainak sikere Szegeden. Tegnap délután rendezte meg Szegeden a szegedi Athletikai Klub ez évi országos

atletikai viadalát, melyen több fővárosi atlétán kívül résztvettek a vidék legelső egyesületei. A kilenc versenyszámból álló program gyors rendezésben nyert lebonyolítást s Aradra nézve különös jelentőséggel bírt azért, mert öt versenyszámból kerültek ki elsőrendű szép győzelemmel az Aradi Atletikai Klub tagjai. Bár Szathmáry Kálmán és Mudin István a Mac. színeiben versenyeztek, ugys mint aradiak és mint az Aradi Atletikai Klub anyaegyesületének tagjai győzelmükkel Arad sikereit gazdagították. Kiváló eredményt ért el Valerian László a 100 yardos síkfutás győzelmével 10 és hattized mp., Szathmáry Kálmán a 325 cm. rudugrás és 628 cm. távolugrás győzelmével, Neidenbach Emil 166 cm. magasugrás győzelmével s Mudin István 37 méter 74 centiméteres diskosvetés győzelmével. Ez első díjakon kívül második díjat hozott Mudin István a gerelyvetésből, harmadik díjat a súlydobásból és Gregus Pál harmadik díjat a gerelyvetésből. A versenyzők kilenc tiszteletdíj közül öt díjat hoztak haza Aradra.

+ Football mérkőzés. Az aradi Posta- és Táviráda Tisztviselők Sport-Egyesülete e hó 12-én, vasárnap délután 4 órakor a saját sporttelepén a Temesvári Atletikai Klub football csapatával barátságos mérkőzést tart. Élénk érdeklődéssel néznek a sportkörökben e mérkőzés elé.

A szocialisták és a Kossuth-szobor leleplezése.

Előkészületek az ünnepségre.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 9.

Az aradi szociáldemokrata párt tegnap ülést tartott, melyen a fölött tanácskoztak: milyen módon vegyen részt a párt a Kossuth-szobor leleplezési ünnepélyén és az aznap tartandó függetlenségi pártszervezkedő ülésen.

Varga Ferenc titkár javaslatára kimondták határozati javaslatban, hogy szeptember 19-én az aradmegyei párt összes tagjai Aradra jönnek és népgyűlést tartanak, melynek szónoka Bokányi Dezső lesz. A szobor leleplezésén tömegesen vesznek részt, az ott elhangzó szónoklatokat a legnagyobb csendben hallgatják meg, míg azok a kegyeletnek adóját rójják le Kossuth Lajos iránt, vagy történelmi reminiscenciákat elevenítenek fel. Ha azonban a szónokok akár direkt, akár indirekt a napi-politika kérdéseit hozzák összefüggésbe Kossuth Lajos ünneplésével, akkor bárki legyen is a szónok, kifejezik vele szemben a maguk véleményét. Kimondották továbbá azt is, hogy a függetlenségi párt szervező ülésén részt nem vesznek, mert ezt a városházán, zárt helyen és a rendőrség asszisztenciája mellett tartják meg.

Amint a jelekből látható, a szeptember 19-iki Kossuth-szobor leleplezési ünnep országos jellegű lesz. Már jönnek az értesítések a rendezőséghez, hogy egyes testületek, törvényhatóságok kit biznak meg a képvisellel. Az elszállásolás nem kis munkáját Sarlot Domokos főkapitány elnökle alatt álló bizottság végzi. Ennek a bizottságnak a munkáját könnyíti meg a közönség, ha a szétküldött levelezőlapokat ideje korán küldi meg Sarlot Domokos elnök címére. A közönség köréből igen sokan személyesen keresik fel Berecz alkaptányt s együtt választják ki az elszállásoló vendéget.

A törvényhatósági közgyűlés kimondotta ma, hogy a szeptember 19-iki szoborleleplezési ünnepen testületileg vesz részt a törvényhatóság és meghívja arra Károlyi Gyula gróf főispánt, hogy a törvényhatóságot a menetben

vezesse. A polgármester felszólította a képviselőket, hogy testületileg diszmagyarban jelenjenek meg.

SZERDA — CSÜTÖRTÖKÖN

Szerelmes levél a t. közgyűlésről.

Kisasszony, —

a maga napja miatt a városházi szerdát csütörtökön tartották meg. Szerdára ugyanis — látta a naptárt? — Kisasszony napja esett s ezért jutott a városatyák napja csütörtökre. A kisasszonyok, meg a városatyák egymástól meglehetősen különböző fogalmak és így a napjaik is elütnek egymástól. Hanem egyben hasonlítanak: Kisasszony napján nem csinálnak semmit s a városatyák napján se.

— De mi legalább okosan csináljuk ezt, — mondja Nemess Zsiga dr.

Boglyas — valamire figyelmeztetnem kell magát. Amit az alábbiak szerint az egyik, vagy másik városatyá mondani fog, azt ők egyáltalában nem mondták. A mi városatyáink egyáltalában nem mondanak aperszüket és egyáltalában nem szólnak közbe. Az ember tehát kénytelen egy-egy mondatot a színezés kedvéért a városatyák közül egyikre-másikra kenni. Más újságtudósítók is így csinálják ezt, csak hogy nem vallják be olyan őszintén, mint én.

Mikor volt utóljára a közgyűlési teremben, amikor az városparlament volt? Hát azóta változások estek ebben a légvonatos szalonban. A tanács háta mögött két márvány-mellszobor állt. Az egyik régebben van ott: az öreg Deák Ferencé, akit csak a jó Isten óv meg attól, hogy megátalkodott hatvanhetes létere ki ne dobják. Igen szomorú, beteges kis mellszobor. Isten tudja, hol vette a város; azóta van a közgyűlési szobában, amikor az öreg ur születésének százéves évfordulóját ünnepelték. Most a másik oldalra rakták, pendantnak, Weitzer János szobrát. Ez már szép alkotás. A daliás vasgyáros délcegebben feszül a jól kifaragott márványban.

Deák Ferenc és Weitzer János — furcsa összetalálkozás. Az egyik — a politikus — csupa melankólia, a másik, a gyáralapító, csupa önértet. S mintha a szobrok néma beszéde megmagyarázná az ellentétet. Mintha a márvány-Deák Ferenc ezt mondaná a karrarai Weitzer Jánosnak:

— Amit tőled örökölték, az még meg van. Látod, az utánam maradt politikai örökséget már elfecsérelték...

Azonban, — bocsássa meg, zilált fürtű polgárnő, hogy én a holt nagyságokról, az élettelen szobrokról beszélek, holott a maga érdeklődése bizonyosan az eleven nagyságok felé fordul. Hát kedves dolog is őket figyelni, — még ha száraznak látszik is a fogalomkör, amelyben mozognak. Lassan, nehezen bontakozik ki az első vita-hullám, mint ahogy Siófokon az ember távgyaloglást tesz, amíg az uszáshoz jut; végre meg van: a három emeletes házon összecsapnak. Fodor Zsiga, az építész, ellenzi.

— A város olyan, mint egy asszony. A míg az a szélességben nem hizott eléggé, minek akar erővel fölfelé hizni?

Ez annyit jelentett, hogy építsenek előbb az üres telkekre földszintes, emeletes és kétemeletes házakat, azután majd ráérnek a felhők felé nyulni.

Steinhart Mór dr. a háromemeletes ház pártjára állott.

— Nem olyan veszedelmes az. A jó isten gondoskodik arról, hogy se a fák, se a házak ne nőhessenek az égig.

S erre a megnyugtatóra a város meg is irta az építési törvényt, amely szerint lehet háromemeletes házakat csinálni.

Ha ez az ügy talán untatta volna, kedves

Pajzánka, — az már biztosan érdekelni fogja, hogy az idén meg fog fagyni. Igen, kegyed fog megfagyni, a színházban, valószínűleg az Aida előadása alatt, a mely darabot többnyire a csunya időjárásakor adják. A város akart fűtőkészüléket csinálni, amely megóvta volna kegyedet, meg másokat ettől a tragikus sorstól, de hát tehet a tanács arról, hogy csak egy Heuffel van a világon? Még ma délelőtt is tárgyaltak vele s Heuffel, a pesti, ezt mondta:

— Ne féljenek, tizennyolcezer koronáért úgy befűtök én maguknak, hogy a Diósi Nusi se különben.

Egyelőre azonban csak a tanácsnak lett tőle melege. Steiner József ellenezte:

— Még az ilyen téli ügyeknél se tűröm el, hogy suba alatt csinálják.

Szóval, a télire nem lesz újabb fűtés a színházban, se a nézőtérén, se a színpadon s maga újra gyönyörködhetik, amikor az Ember tragédiájában náthás hősnők szavalják:

... S a bátor, az édes bátor,
Szívünk begaranyozza.

Ó, de nemcsak ilyesmikkel foglalkozunk mi, serdületlen, érett, hajlottvállu és fogatlan városatyák. S tudunk mi haragosan vitázni. Például az autobus ügyénél, melynél Szathmáry, az üzemigazgató hétezer korona deficitet hoz a kis kosarában a közgyűlés elé s ezt olyan mozdulattal teszi, mintha azt mondaná:

— Van ám még ebből — odahaza!

Hát erre kíváncsiak is voltak. Tedeschi Viktor azt mondta:

— Hiszen az is szép, amit az üzemigazgató hozott. De van ám annál is szebb: a mérleg. Ide az asztalra!...

Adler Andor többet tudott szólni az autobusról, amelyhez töméntelen fölszerelést vesznek, csak egyet nem. Egy plajbászt. Amivel t. i. számolni kell tudni.

— Ha az üzlet nem megy s a konkurrens jobban bírja, akkor kettőt lehet csinálni. Vagy fölkeresi az ember az aljas konkurrens, kartelt köt vele és fölemeli az árakat, — vagy pedig addig megy le az árakkal, amíg a konkurrens megpukkad bele.

Nemess Zsiga ötlete még eredetibb volt:

— Adjuk oda az autobuszt a lóvasutnak, hogy kezelje ő! Ugy látszik, ő jobban ért az ilyesmihez, mint mi.

— Micsoda beszéd ez? (mondotta, tegyük föl, Freud Fülöp.) Ha valakinek a felesége nagyon költsékes, az ember azt mindjárt kiadja albrétbe a háziabaráttnak?

És a pörlekedés közepébe odaállt Varjassy Lajos, a polgármester, s az elnöki székből vigasztaló balzsamot csöpögtetett a kétségbeesésre.

— Majd jobb lesz minden. Én úgy érzem, mi még az autobuszokon, jó egészségben, szép örömeiket fogunk megérni. A hogy a költő mondja: „Az nem lehet, hogy annyi pénz, — És annyi bölcsesség...” És mire az a mérleg? Az egy szubjektív valami. Ha meg is tudjuk, mennyi az adóságvégünk: kevesebb lesz ezzel?...

Szóval, az emberek sopánkodnak, panaszkodnak s minden marad a régiben. Amikor a városatyák nem beszélnek, akkor a háziasszony tartja őket szóval: Lócs Rezső, aki, mint gazdasági tanácsos egészen ezt a szerepet viszi. Sokszor azután bereked s ilyenkor Zubor Andor adja neki kölcsön a hangját.

Hát így fest a közgyűlési szerda, ha csütörtökre esik. Ez olyan furcsa, mint amikor komoly tudósítás helyett szerelmes levelet írnak róla. De ennek is meg van az oka s ezt már nem adom más szájába, hanem magam mondom el.

— A mi közgyűléseinket senki se veszi komolyan. A polgárok annál jobban nevetik, minél

nagyképebb igyekszik lenni. Talán, ha az ember egész mulatságossá teszi, — akkor legalább a leányok komolyan veszik, akik megszokták, hogy mindenből az ellenkezőjét olvassák ki.

R.

HIREK.

— **Időjárás.** A meteorológiai intézet jelentése szerint a hó 10-én az időjárás: enyhe, nyugaton elvélve csapadék.

— **Erzsébet királyné emlékezete.** Bécsből jelentik: Erzsébet királyné gyászos elmúlásának holnapi évfordulóján Grossmeseritschben a Harach-féle várkapornában gyászmise lesz, amelyen úgy királyunk, amint az ott időző Vilmos császár, s a főhercegek résztvesznek.

— **Eröss Lajos dr. püspök Aradon.** Szeptember 10-én pénteken délután 3 óra 29 perckor Eröss Lajos, a tiszántúli nagy reform. egyházkerület püspöke, Dégenfeld József gróf kerületi főgondnok társaságában Aradra érkezik s a 4 óra után induló vonattal tovább utazik Mezőhegyesre, ahol másnap, 11-én a Darányi miniszter által épített új reform. templomot szenteli fel. Az aradi reform. presbyterium megragadja az alkalmat s a magas vendégeket az állomáson testületileg üdvözölni fogja.

— **A polgármesterek kongresszusa.** Kassáról táviratozzák: „Ma reggel 9 órakor vette kezdetét a polgármesterei kongresszus, amelyen Brolly Tivadar, Pozsony város polgármestere elnökölt. Brolly elsősorban üdvözölte a megjelenteket, majd Eder Ernő, Kassa város polgármestere üdvözölte a kongresszus tagjait. Napirenden volt a városi hitelügyletek rendezése, melynek előadója Ákos Lajos dr. városi tanácsos volt. Több hozzászólás után a kongresszus úgy határozott, hogy szűkebbkörű bizottságot fog kiküldeni, amely eljárása eredményéről annak idején a kongresszusnak jelentést tesz és az elnökség szután a törvényhatósági városokat rendkívüli értekezletre hívja össze Budapestre. Napirenden volt még a városi tisztviselők fizetésrendezésének kérdése, amely ügyben a kongresszus akként határozott, hogy sürgető feliratot intéz a belügyi kormányhoz. A kongresszus után a résztvevők lementek a székesegyházban levő sirboltba, a hol megkoszorúzták Rákóczi fejedelem és bujdosó társainak koporsóit, aztán Brolly Tivadar pozsonyi polgármester beszédet mondott. Délután 1 órakor a város díszbédet adott a kongresszuson résztvevők tiszteletére, kiknek nagyrésze Kassáról a Tátrába rándult.

— **Nagyvárad és a szekularizáció.** Nagyvárad város közgyűlése ma foglalkozott Hajdumegyének a szekularizációt kérő köriratával. A közgyűlés 44 szóval, 30 ellenében elvetette a köriratot.

— **Zeppelin és Wright.** Friedrichshafenből jelentik, hogy ma ott Zeppelin felszállt és magával vitte a szász királyt. — Berlinből jelentik, hogy ott Wright Olivér kétszer felszállt repülőgépen a trónörökös pár jelenlétében.

— **Uj plébános helynök.** Miután az aradi róm. kat. plébánia hivatalban a hivatali teendők igen megsaporodtak, a csanádi püspök Lakatos Ottó dr. rendfőnök előterjesztésére Monay Ferenc dr. rendtartományi titkárt plébános helynökké nevezte ki Zárkóvy Bonifác adminisztrátor mellé. Monay Ferenc neve nem ismeretlen az aradi közönség előtt.

— **A függetlenségi és 48-as kör f. hó 10-én** pénteken este 8 órakor rendkívüli közgyűlést tart, amelyre a tagok fölkértenek megjelenni, miután több fontos ügy kerül tárgyalás alá.

— **Orvosi hír.** Lakatos Izsó dr. ismert nőorvos hosszabb külföldi utjáról hazatért és megkezdte működését.

— **Templomszentelés.** Ujszentannán. Nagyszabású ünnepélyek között zajlott le az ujszentannai róm. kat. renovált templom és új oltárainak beszentelése. Csernoch János csanád-egyházmegyei püspök a hó 7-ikén délután 5 órakor érkezett kíséretével Ujszentannára, ahol impozáns fogadtatásban részesült. Szép rendben indultak a fogatok a virágfüzerekkel, nemzeti zászlókkal díszített két diadal kapuval felállított utoán, ahol fehér ruhás leányok virággal a kezökben álltak sorfalat. Az izlésesen díszített szentháromsági szoborhoz vonultak először, aztán megtekintették a szép templomot. Este gyönyörű kivilágítás volt, fáklyás és lampion-menet járta körül zenészóval a főteret, majd a paplak előtt megállva az uri dalárda szerenádöt adott a püspöknek. Ezután Hell János, a délvidéki gazdaszövetség elnöke beszéddel üdvözölte a főpapot, ki ezt röviden megköszönte. Ezt sikerült tüzijáték követte s ezzel az esti program véget ért. A templombeszentelés szerdán kora reggel kezdődött. A püspök nagy kíséretével a szokásos ceremóniák között végezte ezt. Részt vett az egész község s a vidék minden részéről érkeztek bucsusok, rengeteg nép. Az ünnepségek déli 12 óráig tartottak. Egybe kötve ezzel, a délvidéki gazdaszövetség új zászlaját is beszentelte, melynél a zászlóanyai tisztséget Adelmann Károlyné urnó töltötte be. 200 koszorus leány kíséretében vonult a nép a templomba. A első szegyet Csernoch János püspök verte a zászlóba, utána Wittmann János, volt orsz. képviselő. Azután következtek a többi jelenvolt notabilitások. Csernoch János püspök délután, mielőtt elutazott, Szirmay János ujszentannai esperessel meglátogatta Ackermann Katalin kisasszonyt, aki nagy érdemeket szerzett magának egy a templom renoválása, mint az ünnepségek sikeres rendezése körül. Onnét Adelmann Károly takarékpénztári igazgatót tisztelte meg látogatásával. Délután 6 órakor elutazott a főpap kíséretével, ismét nagy harangzugás, mozsárlövések dördülése mellett.

— **Házasságok.** Fényes esküvő folyt le a hó 7-én Budapesten. Éles Géza dr. bokszei földbirtokos vezette oltárhoz Montag Lipót előkelő földbirtokos bájos leányát, Montag Lilyt. A fényes nászmenetben következő koszorus párok vettek részt: Montag Dolla — Vajda Ferenc, Vajda Mariette — Montag Tibor, Montag Vilma — Török Ferenc dr., Pálmai Alice — Főti Ferenc, Montag Erzsé — Tarján Géza, Vajda Olga — Montag Dezső, Wellisch Margit — Szende Dezső, Jacobi Böske — Neuman Károly dr., Róna Mancika — Éles Béla dr. A fiatal pár tegnap bokszei birtokára utazott.

Dózsa Imre dr. makói ügyvéd és takarékpénztári igazgató, Dózsa Sámuel dr. Csanád-megyei tiszti főügyészének fia, kedden kötött házasságot Marosvásárhelyen Schönstein Mariska kisasszonnyal, Schönstein Gyula marosvásárhelyi ügyvéd művelt és bájos leányával. A polgári esketés tanui Nagy Sándor dr. országgyűlési képviselő és Láng József szilágyosmlyői bankigazgató voltak.

— **Szerencsétlenül járt főhadnagy.** Sulyos baleset érte Sztojkovits honvédhuszár-főhadnagyot, a 3. honvédhuszárezred ezredsegédtisztjét. Oreifalván gyakorlatozás közben leesett a lováról és agyrázkódást szenvedett. A lippai kórházba szállították, ahol állapota ma már jobbra fordult.

— **Szivattyúgyár az Óvár-téren.** Ismertettük a városrendezési bizottságnak előterjesztését, melylyel Hönig Ottó szivattyukészítő iparos kérelmét a közgyűlés elé juttatta. A közgyűlés elfogadta az előterjesztést és Hönignek iroda és raktárhelyiségre az Óvár-tér főútja mentén, gyártási célokra a munkásnegyedben ad kedvezményes áron telket.

— **Aradi katonák a királygyakorlatokon.** A Grossmeserits környékén folyó hadgyakorlatban résztvevő csapatok legnagyobb része a morva és cseh ezredéből való, de résztvesz a gyakorlatokon több magyar ezred is. A magyar automobilcsapat, amelyet csak nemrég alakítottak, ez alkalommal csupán négy gépkocsiból áll. Maga a gyakorlatokat vezető trónörökös is nagy érdeklődéssel van a magyar automobilcsapat iránt, amely tetszetős formaruhájában s piros-fehér-zöld emailjelvényével mindenütt tetszésre talál. A hadsereg magyar tartalékos tisztjei körében a hadgyakorlat után erős propagandát fognak kezdeményezni a magyar önkéntes automobilcsapat további szervezésére. Ezekon kívül is sok magyar van a hadgyakorlatokon; a táviróosztályhoz például ez alkalommal szegedi, békéscsabai, budapesti, aradi és veszprémi legénységeket osztottak be s ezek kitűnően megállják helyüket.

— **Halálozások.** Lapp Frigyes Ágost, a sopron-gráci vasárugyár részvénytársaság elnöke, a gráci Weitzer-féle vaggongyár alelnöke hatvan éves korában Halberstadtban elhunyt. A kiváló tehetségű szakférfiu hosszabb idő óta gyomorbetegségben szenvedett és betegségén már a napokban megejtett operáció sem segített. — Baros Adolf aradi kereskedő tegnap reggel 74 éves korában hosszas szenvedés után elhunyt. Nővére, szül. Szabolcsi Netti, gyermekei és kiterjedt rokonság gyászolja. Temetése ma délután 4 órakor volt a zsidótemetőben.

— **A bérkocsisok elutasított kérelme.** A közgyűlés nem adott helyet a bérkocsisok lapunkban ismertett és a tarifák emelését célzó kérelmének, mert ebben a közönség indokolatlan megterhelését látta.

— **Akit kitiltottak a temetőből.** Kleity Milán az alsó-temetőben levő sírok ápolásával foglalkozik. Kleity mindig ittasan jelent meg a temetőben és botrányos viselkedésével nemcsak a kegyeletet zavarta meg, hanem a gyászoló közönséget is megbotrányozta. Többeszi panaszra Varjassy Lajos polgármester Kleityt kitiltotta az alsó-temetőből. Kleity felebezett a törvényhatósághoz, amely mai közgyűlésén jóváhagyta a polgármester határozatát.

— **Az aradi husvizsgálói tanfolyam záróvizsgálója.** Az augusztus 7-én megüvilt II. husvizsgálói tanfolyam záróvizsgálóját f. hó 9-én tartották meg az aradi közvágóhídon, Kellner György m. kir. főállatorvos elnöke alatt. A vizsgáló-bizottság tagjai voltak: Institoris István dr. megyei főorvos és Egry Gyula városi m. kir. állatorvos, tanfolyamvezető. Jelen voltak még a vizsgán: J. Nyitó Pál pécskai, Márton Ede borosjenői járási m. kir. állatorvosok; Erdős Ignác városi állatorvos és Székely László glogováci körállatorvos. — A bizottság a tanfolyam mind a 10 hallgatóját husvizsgálói teendőkre képesítette. Az új husvizsgálók a következők: 5. Baczeilerán Döme Ménérről; 2. Bleiziffer József Fazekasvársándról; 3. Bosnyák Döme Paulisról; 4. Böszörményi András Aradról; 5. Csalogovits Arnold Kovaszincéről; 6. Dudás Lajos Kisperegéről; 7. Feresik Géza Pankotáról; 8. Heretek László Gyorokról; 9. Schmiedt Tamás Gyorokról; 10. Tóth András Cserméről. A megye területén ez időszerint 23 képesített husvizsgáló áll rendelkezésre.

— **Véres kardpárbaj.** Udinéből táviratozzák: Két olasz szocialista lapszerkesztő véres kardpárbajt vívott ma. Brenti Tulió, a Giordani de Itália főszerkesztője a szocialdemokrata pártban támadt versengés következtében párbajt vívott Lanza Angelóval, a trieszti Il Lavoratore című lap szerkesztőjével. A felek hevesen csaptak össze. A második összecsapásnál Brenti megsebesült, de a segédek harmadszor is összehozták őket. A harmadik összecsapásnál Brenti 15 centiméter hosszú sebet kapott a jobb karján. A felek nem békültek ki.

— A színház fűtése. Tavaszról nyárra, nyárról ősze és ősze ismét tavaszra tolják ki a légvonalat központnak, az aradi színház fűtés mizériájának megoldását. A tanács a ma tartott közgyűléssel akarta végre nyíbeültetni, de oly szerencsétlen módját választotta a megoldásnak, hogy ezt már maga a polgármester sem fogadhatta el. A tanács Heuffel Sándor mérnök terveit és rendszerét találta a legmegfelelőbbnek és azt ajánlotta, hogy bizza meg őt a közgyűlés a kivitellel. Tizennyolcezer kor. ért lett volna hajlandó Heuffel fűtőkészülékkel ellátni a színházat és a tanács az utolsó pereben — ma reggel — beadott ajánlatot a közgyűlés elé terjesztette anélkül, hogy más ajánlatot is bekért volna. Steiner József szóvá is tette a nyílt pályázat mellőzését és figyelmeztette a tanácsot arra is, hogy a fűtéssel együtt a szellőtétel kérdését is meg kell oldani. Cukor László pedig egyszerűen kijelentette, hogy az ő tapasztalata szerint a melegen ajánlott Heuffel-rendszer egyáltalán használhatatlan. A polgármester belátta, hogy a kérdést legalább is készületlenül vitte be a tanács a közgyűlésbe s azért hozzájárult Steiner indítványához. Ő is kijelentette, hogy a tavaszig el kell halasztani a megoldást, amikor a közszállítási szabályzatnak megfelelően legalább is zárt pályázatot irnak ki és módot nyújtanak arra, hogy a közgyűlés azt bizza meg a kivitellel, akit ő akar.

— Panama az aszfalt körül. Egy gyulai lap jelentése nyomán közöltük, hogy a Schreiber Izidor mezővárosi építési vállalkozó által Békésen készített aszfaltburkolatok körül szabálytalanságok történtek. Schreiber most nyílttéri nyilatkozatot tett közzé egy gyulai lapban, hogy az ő aszfaltja kifogástalan és bátran odaállíthatja az érdektelen szakértőknek.

— A fiumei rablógyilkos elszállítása. Fiuméből jelentik, hogy Orloff fiumei bankrablót ma Zürichből három szuronyos esendőr odaszállította. A vasutnál nagy tömeg várta a rablót és megakarták lincselni.

— Válla atba adott munkák. A közgyűlés a felső kereskedelmi iskola cserepes javítási munkáival Mittner Józsefet, a bádigos munkával Göncz és Katona céget bízta meg.

— Kossak osasz. és kir. udv. és kamara fényképész műterme. Weitzer János-utca 3. sz. Telefon 657. 2811

— Francia likőrök legbiztosabb készítésére, — házilag — a likőr aroma 1 üveg 60 fillér Vojtek és Weisznál. 17

Budapesti rejtelmek.

Nyugalmazott huszárfőhadnagy a sipisták között. — Razzia a moziban.

— Fővárosi levél. —

Minduntalan hirt adnak róla az újságok, hogy a rendőrség hol az egyik, hol meg a másik kerületben, avagy a főváros egész területén razzia tartott. Az olvasó ilyenkor nagy érdeklődéssel látja a számszerű kimutatást, hogy az egyes kerületekben hány veszedelmes csavargó került a hatóság kezére s némi megnyugvással gondol arra, hogy ennyivel is kevesebb veszedelem fenyegeti őt vagy családját, amikor legközelebb kapuzárás után térnek haza. Ezen tündödvé, bizonyos hálával gondol a rendőrségre.

Nem ezen a véleményen van az a tábor, amelynek az existenciáját alapjában támadja meg a razzia. Ezek az emberek két csoportból állanak. Kevésbé veszedelmesek a dologkerülők, akiknek sem állásuk, sem pedig lakásuk nincs s épen azért az éjszakát átdorbézolják valami kétes helyen. Ezeket, ha megcsipik, a kerületi kapitányságra viszik s nyolc napi időt adnak nekik arra, hogy munkát vállaljanak. Ha ezalatt az idő alatt sem kerestek foglalkozást, akkor következik csak a rendőri büntetés. A másik csoport már sokkal veszedelmesebb. Notórius csavargók, akik már számtalan ismert bűnért voltak a rendőrség kezén, de akiknek sokkal több gonosztette marad fölfedezés

hiján megtorlatlanul. Ezekből kerül ki a fővárosból örökre kitiltott gonosztévők csapata, amelynek tagjai mégis vissza-visszatérnek s ha már egyebet nem sikerül rájuk bizonyítani, a büntetés a tiltott visszatérésért is kijár. A rendőrhatalóság föladatainak fontos része, amely ugyancsak nagy lelkiismeretességet kíván, az éjszaka világának ellenőrzése.

Ilyen körülmények között valósággal áldás, ha a kerület élére szigorú és vasszorgalmu rendőrfelügyelő kerül. Ezzel a szerencsével ujabban a főváros egyik legnagyobb kerülete, a nyolcadik kerület dicsekedhetik, amelynek éjszakai világában ujabban Pausi Emil fiatal rendőrfelügyelő végzi a veszedelmes tisztító munkát. Fáradhatatlan kitartással nap-nap után végigjárja kerületének rejtettebb pontjait s hol egyenruhában, hol meg álruhában lecsap a gazemberek közé. Életveszedelmes munkájában már több ízben megsebesült, a mi azonban csak fokozta kötelességtudását.

Utoljára a minap este rendezett razzia. Negyvenötven polgári ruhába öltözött rendőr, valamennyi kipróbált, bátor legény, várta este kilenc órakor a Tisza Kálmán-téren levő harmadik számú órszobában. Onnan indultak el két csoportban a tisztító munkára. Egyes tereket és házcsoportokat vettek körül s a körben levő minden gyanús embernek igazolnia kellett magát. A rendőrök természetesen behatoltak minden korosmába, pálinkamérésbe, kávéházba, nyilvános házba, sőt a rossz hírű leányok magántanyája is.

Igy eljutottak a Népszínház utca 18. számú házába, amelynek udvarán több istálló van. Az istállóban és az üresen álló teherkocsikon alvó becsületes fuvaros kocsisok között szívesen húzódnak meg a kétes elemek. Ezen a helyen már sokszor veszedelmes csavargók kerültek kézre. Ismerik is már az efajta látogatást s akinek közülök rendben van a szénája, nem is haragszik azért, hogy éjszakai nyugalma megzavarja a hatóság, mert annál nyugodtabban folytatja pihe-nését.

— Ugy látszik, már megint népszámlálás van, jegyezte meg nagy derűtség között az egyik kocsis.

A Népszínház-utcának a külső részén egy kis korosmában, háromtagu kártyázó társaságra bukkantak. Az egyik játékos, egy negyven évesnek látszó férfi, amikor megtudta, hogy a rendőrség emberei szólítják föl igazolásra, felugrott helyéből és magából kikelve ordította:

— *En nyugalmazott huszárfőhadnagy vagyok, hagyjanak békében. Itt van az igazolványom.*

Ezzel előszedte a dohánytartóját s valami fehér papiroslapot mutatott elő. A rendőrellenőr elfogadta az igazolást és engedte a nyugalmazott huszártisztet tovább kártyázni partnereivel: egy suszterrel meg egy házmeesterrel. A Népszínház-utca és a Teleki-tér gondos átvizsgálása után a fővárosnak a Köztemető-uton levő barakja következett. Léckerítés védi kívülről a hosszú, fából összetakolt épületeket. A bejárat rendőr őrsi, aki tíz óra után már nem bocsát be senkit. Addig azonban minden jelentkező tizenkét fillérért éjszakai szállást kap. A hosszú épületekben két oldalt közel egymáshoz vannak az ágyak. Vaságy szalmazsákkal és valami fekete-szinű takaróval. Az ágy fölött egy polc a ruhának, ha — van. A barakok lakóit úgy elnyomja az álom, hogy észre sem veszik az érkező hatósági embereket. Rettenetes látvány ez a tizenkét fillérért megváltott nyomor. Ezek a szegények, akiknek nappal is legfőbb egy szál ingük és nadrágjuk van, meztelenül fetrengenek a kemény ágyon s izzadt testük kigőzölgése fulasztó levegővel tölti meg a helyiséget. A rendőrök megvilágítják minden egyes alvó arcát, hogy nincsen-e közöttük valami keresett gonosztévő, de nem keltik föl őket, mert a

belépésükkor már igazolják őket. A nőknek természetesen külön házuk van, de a rendőrök oda nem mennek be.

De féltizenkettő van s épen azért sietve nézünk be a Német-utca és a Bérkocsis-utca sarkán lévő Fortuna-kávéházba, mert ott tizenkettőkor vége van a *mozgófénykép előadásnak*. Ez egyike a kerület leghíresebb és legzajosabb lebu-jainak. A rendőrség épen jókor érkezett a Fortuna-kávéházba, mert az előadás akkor végződött. A kávéháznak mind a két kijáratát elállták s tizenötben bementek a kávéházba. A vibogó, nevető vendégsereg azonnal tudja, hogy miről van szó. Mindenki a helyén marad, a zene elhallgat és a fülledt füstös helyiségben sorra igazolásra szólítanak *hölgyet-urat egyaránt*. Az eredmény igen szép: öt-hat csavargó és vagy nyolc-tíz rossz hírű leány, akik engedelem nélkül kóboroltak az éjszakában. A csapatot kettős rendbe állítják s a menet rendőri kísérettel megindul a kerületi kapitányság felé.

A tisztító munka a kerületi kapitányságon végződik, ahová egybeterelik az éjszaka alakjait. A nagy csoport férfi és nő az udvaron tanyázik, ahol két sorba állítják őket s a rendőrfelügyelő lámpával a kezében egyenkint megvilágítja valamennyinek az arcát. Vizsgálgatja, hogy van-e ismerős közöttük? Talál is többeket, akik örökre ki vannak tiltva a fővárosból régibb bűnök miatt s bizonyára most is rosszban sántikáltak. Ezekkel igen röviden végeznek. Tiltott visszatérés miatt büntetik meg s azután újra eltoloncolják őket. A többieket is kisebb-nagyobb büntetésben részesítik csavargás miatt, ha ugyan ki nem derül, hogy sokkal jobb fogást esínáltak.

Érdekes látnivaló a kapitányság fogháza is. Külön közös szoba van a nők számára. Az utolsó razzian ennek a helyiségnek csak három lakója volt. Egy asszony, aki büntetését töltötte ki és egy fiatal anya újszülött csecsemőjével. Ez az asszony aznap került ki a szülészeti klinikáról s mivel semmi pénze sem volt, a rendőroktól kért szállást a maga és ártatlan porontya számára. A rendőrök megsajnálják és — lecsukták. A kemény fapadra még két vastag pokrócot is adtak s a kis család boldogan húzódott meg a biztos szálláson.

Külön cellában vannak a férfifoglyok, a kik vagy valami bűn, vagy utcai botrány okozása miatt kerültek a rendőrség gondozásába és ismét külön helyen vannak azok, a kiket botrányos részegség miatt kísérték be. Ez a helyiség a legrettenetesebb. Kiállhatatlan büz és piszok mindenfelé s a cella lakói önmagukkal tehetetlenül fetrengenek. Hiábavaló itt minden tisztogatás. Félóra mulva olyan a helyiség, mintha soha sem tisztogatnák.

A rendőrfelügyelő éjszaka három órakor már be akarta fejezni munkáját, amikor jelentették neki, hogy éppen most még egy ember jelentkezett — önkéntesen. A felügyelő maga elé hivatja az érkezőt. Jóképű nyurga székely embernek látszik, akinek székely harisnyás viseletén kívül napbar-nította arca is azonnal elárulta, hogy vidéki ember. A felügyelő megkérdezi, hogy mit akar. A parasztember értelmesen előadta, hogy föl jött Budapestre, hogy valami gazdasági gépet vásároljon. Este Budán járt s három csavargófele meg akarta támadni. Ő azonban megmenekült s mert kétezer korona van nála, nem mer lefeküdni. Mostanig bolyongott az utcán, de igen elfáradt. Azt szeretné, ha a rendőrségen kaphatna szállást, mert egyedül itt érzi magát biztonságban. A hallgatóság elmesolyodott, a felügyelő pedig kiadta a parancsot, hogy az adófizető polgárnak a kíván-ságát teljesíteni kell és — zárják le egy külön polgári cellába.

VÁROS ÉS MEGYE

Az októberi közgyűlés ideje. A szüreti munkálatokra való tekintetből az októberi közgyűlés idejét október hónap 27-ik napjára tűzte ki a törvényhatósági bizottság.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZAMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357
Kiadóhivatal és hirdetői osztály — 151

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDES.

= Szüreti kilátások. A legutóbbi napokban került nyilvánosságra a földművelésügyi miniszteriumhoz beérkezett hivatalos jelentések tartalma a szőlők állapotáról, mely adatok egyuttal tájékoztatást tartalmaznak Magyarország idei várható borteleséről is. A hiteles értesítések sajnos említik az egyes vidékeken a peronoszpóra és lisztharmat által okozott nagymérvű károkat, más helyeken a jégverés tette tönkre a termést, a legtöbb vidéken pedig az augusztusi forróság volt hátrányára a szőlőknek, úgy, hogy igazában valódi jó termésről az idén már nem beszélhetünk.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, szeptember 9.

Kínálat megfelelő, vételkérő korlátolt, 15 ezer mm. 5 fillérrel magasabb

Az árak 50 kilónként számítva:

	Deli zárlat	2 órai zárlat
Tengeri 1910. májusra	7.12—7.13	7.10—7.11
Buza 1909. októberre	13.51—13.52	13.54—13.55
Buza 1910. áprílisa	13.67—13.68	13.69—13.70
Rozs 1909. októberre	9.54—9.55	9.55—9.56
Zab 1909. októberre	7.33—7.34	7.34—7.35

Zárul 5 órakor.

Osztrák hitelrészvény ... .. 6.2—
Magyar hitelrészvény ... .. 7.66—

A Temesvári Lloyd-Társulat

terménycsarnokának hivatalos árjegyzése.

Távirati tudósítás.

(Árak 50 kilogrammonként korona értékben.)

1909. szeptember 9.

Buza (szokvány-minőség):

75 kilogrammos új	12.70—12.80
76 " " " " " " " " " "	12.80—12.90
77 " " " " " " " " " "	12.90—13.00
78 " " " " " " " " " "	13.00—13.10

Buza (Temesvári keresk. áru):

75 kilogrammos új	12.60—12.70
Rozs új	8.60—8.70
Árpa új	6.50—6.60
Zab új	6.60—6.70
Tengeri régi	7.20—7.25

Budapest kőbányai sertéskereskedelem.

— Szeptember 9. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon feletti súlyban — fillérig; közép páronként 400—400 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon feletti súlyban 140—42 fillérig; fiatal közép páronként 240—280 kilogrammig terjedő súlyban 142—144 fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban 144—145 fillérig.

Sertéslétszám: szeptember hó 5. napján volt készlet 26760 darab, szeptember 6. napján felhajtott 618 darab, szept. 6. napján elszállított 618 darab, szeptember 7. napjára maradt készletben: 26,757 darab.

A hízlalt sertés üzlet irányzata revők szilárd.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Baró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1909 szeptember 10-én, péntek:

1. Betörő baba. Komikus. — 2. Péter, a majom-ember. — 3. Estély a házmeztérnél. Kacagiató. — 4. Artatlanul a halálba. Dráma. — 5. Cipőtől-átok. Humoros. — 6. Nagy Napoleon francia császár élete. Történelmi kép. — 7. Drótnélküli távirat által megmentve. Életpép.

8. Bleriot átrepülése a La Manche csatornán.

Előadások délután 6 órától kezdve.

Az előadásra bármikor be lehet menni

Az előadások alatt a ca és kir. 33. gyalgószred zenekara játszik. — Cukrászda.

NYILTTÉR.*

Alólírottak mély fájdalommal és megtört szívvel jelentik, hogy a szerető atya, nagyatyja, jó testvér, sógor és rokon

Baros Adolf,
kereskedő

folyó hó 8-án reggel 6 órakor, életének 74-ik évében hosszas szenvedés után, jobblétre szenderült.

A drága halott földi tetemei folyó hó 9-én, esütörtökön délután 4 órakor fognak Eötvös-utca 8. szám alatti lakásból az aradi izraelita sírkertben örök nyugalomra helyeztetni.

Áldás és békesség emlékének!

Aradon, 1909. szeptember 8-án.

Dezso, Ilka, Giza és Emma gyermekei. Özv. Szabolcsi Netty testvére. Léval Adolf, Stein Zsigmond vejei. Stein Lili, Stein Jóska unokái. Lübeck Ede sógora. Özv. Boros Morné sógornője. 3395

Naponta többször
frissen pörkölt kávé

fűszer és illatszer KÁROS
SZAGÁTÓL mentesen

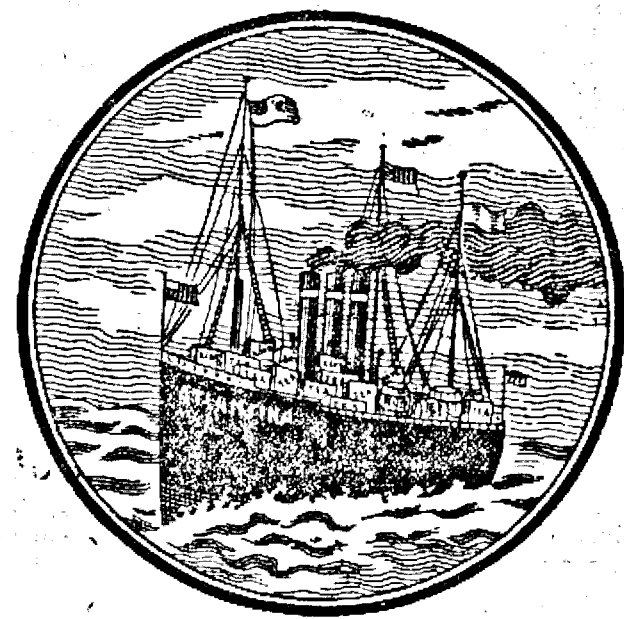
Csakis az

Atlantika

kávé és tea behozatalnál

Kapható.

Villanyüzemű kávépörkölőnk működésben látható a kirakatban.

Arad, Andrassy-tér 20 Fischer Eliz-palota
Városi és megyei telefon 609

PFÄFF
varrógépek

háztartási és ipari célokra.

Teljesen zajtalan járás. Kedvező fizetési feltételek.

Minden egyes varrógépért a legmesszebb menő jótállás. Számtalan elismerés helybeli iparosoktól a gép jóságára.

Egyedüli képviselő
Hammer Vilmos
műszerész 299
Arad, Szabadság-tér 7. sz.
Telefon szám 96.

MEGLEPŐ SZÍVECSODALAKOS GYÓGYEREDMÉNYEK

APTAMÁSI
LITHIUM-GYÓGYÁS

zel gyomor, vesé, hólyag és
bélbántalmaknál oala-
mint asthma, bronchiale,
köszvény és húgysavas
diathesis eseteiben.

KAPHATÓ: Nagy Farkas
és Fejér Gyula cégeknél
8415 Aradon.

Meteor és egyéb rendszerű Szilágyi és Társa-cég
kályhákat szakszerűen javítás és a belső szerkezetet magas hőfokú chamotte kövekből ujonnan kiépíti jutányos árban 2613

Arad, Boros Beni-tér 15. sz. (Dengl-ház.)

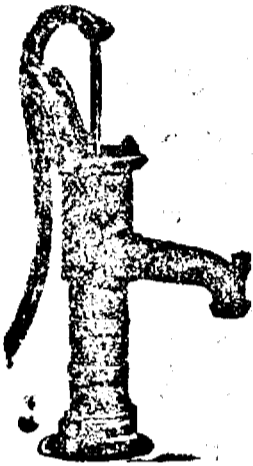
Permetező javítások elfogadtatnak.

M. kir. szabadalmazott

Borszivattyuk

és hozzá való legjobb minőségű gumai csövek legolcsóbb gyári áron.

A szivattyu hengerből a bor utolsó cseppig kifolyik, a szőlő magvak, héjak és egyéb tisztatlanságok azonnal továbbittatnak, ezáltal a szivattyu nem romlik és a bort nem rontja, a gépezet jó működésért 3 évi jótállás, ingyen javítás.

Tüzi fecskendők**Golyó szelepekkel. Községeknek legalkalmasabb,** mert homokos és sáros viz használatnál sem tagadják meg a szolgálatot, — a gép jó működéséért 3 évi jótállás (ingyen javítás), hozzá való országos egység-s csavarok és a legjobb minőségű belül gumirozott kendercsövek a legolcsóbb árban**Kutak**

a hozzávaló csövekkel olcsóbbak és jobbak, mint bármely bel- vagy külföldi gyárban.

Hönig Ottó

M. királyi szabadalmazott tüzi fecskendő és szivattyu készítő.

Arad, Rákóczi-utca 27. sz.

4654—1909. tkv. sz.

Árverési hirdetményi kivonat

A kisjenői kir. bíróság mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Fodor István és csatlakoztatott társai végrehajthatóknak Incsikás Jov színtyei lakos végrehajtást szenvedő elleni 110 kor. 30 fill. tőkekövetelés és járuléka iránti végrehajtási ügyében az aradi kir. törvényszék, a kisjenői kir. járásbíróság területén levő, Színtye községben és határában fekvő, a színtyei 51. sz. tjkvben A. I. 14. sor. a. felvett beltelkes házra 800 koronában, az ugyanezen tjkvben A. I. 8. 12. 15. 16. 17. sorszámok alatt felvett ingatlanra 718 koronában és az ugyanazon tjkvben A. + 2. sor alatt felvett lóherésre 72 korona ezenel megállapított kikiáltási árban az árverést elrendelte és hogy a fentebb megjelölt ingatlan az 1909. évi december hó 10. napján d. e. 9 órakor Színtye község házában meg tartandó nyilvános árverésen a megállapított kikiáltási ár kétharmadánál alacsonyabb árban eladhatni nem fog.

Arverezni szándékoznak az ingatlan becsárának 10°/_o-át, vagyis 80 kor., 71 kor. 80 fillért és 7 kor. 20 fillért készpénzben vagy az 1881. évi LX. törvénycikk 42. §-ában jelzett, árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. szám alatt kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. LX. t.-c. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt át szolgáltatni.Vevő a bánatpénzt az árverés befejeztével nyomban a vételár 10°/_o-ig kiegészíteni köteles.

Kir. járásbíróság mint tkvi hatóság.

Kisjenőn, 1909. évi augusztus hó 10. napján.

3397

Tabajdy,

kir. ítéltáblai bíró.

5925 - 1909. tkvi sz.

Együttes árverési hirdetmény kivonat.

Az aradi kir. törvényszék, mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Első soproni serfözde és malátagyár r. t. soproni cég mint jelentkező, továbbá az aradi polgári önszegélyző egyiet mint szövetkezet aradi cég és Kertay Józsefné szül. Sipka Mária seregélyesi lakos mint csatlakozónak kimondott végrehajthatók javára 2400 kor., 190 kor., és 240 kor. tőkek. és jár. behajtása végett az aradi kir. törvényszék területén levő, Arad pernyáva külvárosában fekvő, az aradi 4735. sz. tjkvben A. + 2. sor 2427/b. hrsz. alatt felvett Mihály-utcai 17a. sz. ház és udvarra az árverést 3119 koronában ezenel megállapított kikiáltási árban elrendelte és hogy a fennebb megjelölt ingatlan az 1909. évi szeptember hó 22-ik (Huszonkettedik) napján délutáni 3 órakor az aradi igazságügyi palota földszint jobbra levő 48. sz. helyiségében megtartandó nyilvános árverésen, Első soproni serfözde malátagyár r. t. cég által ígért 1720 kor. vagy azon felül fog eladhatni.

Arverezni szándékoznak tartoznak az ingatlanok becsárának 10°/_o-át vagyis 311 korona 90 fill. készpénzben vagy az 1881. évi LX. t.-c. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november hó 1-én 3333. sz. a. kelt igazságügyminiszteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban a kiküldött kezéhez letenni, avagy az 1881. évi LX. t.-c. 170. §-a értelmében a bánatpénznek a bíróságnál előleges elhelyezéséről kiállított szabályszerű elismervényt át szolgáltatni.

Arad, 1909. évi július hó 10-ik napján.

Az aradi kir. törvényszék mint telekkönyvi hatóság.

Ornstein,

kir. tszéki bíró.

3414

9561—1909. sz.

Hirdetmény.

A gyalogutak gondozásáról alkotott 12757-403/1884. számú szabályrendelet 5. §-a értelmében felhívom a ház- és telek tulajdonosokat, folyó hó 15-től szeptember 15-ig házuk, illetve telkük előtt az asphalt burkolattal ellátott gyalogutat mindennap délután 1 és 2 óra között, a másféle burkolattal ellátott gyalogutat este 7 és 8 óra között megolcsóssassák, mert ennek elmulasztása esetén az említett szabályrendelet alapján szigorúan büntettetni fognak.

Arad, 1909. évi május hó 5-én.

Sarlot,

főkapitány.

ARADÓ GYUULA

női felöltő áruháza

ARAD, szemben a Minorita-templommal.**Őszi és téli újdonságok:***Legujabb női felöltők.**Tailleur made costumök.**Utazó angol raglanok.**Szörme kabátok és bundák.**Intézeti leánykabátok.**Gyermekek felöltők.*

3374

Rendkívül nagy választékban.

Telefón szám 238.

Telefon szám 238.

APRO HIRDETÉSEK.

A k i n e k

ismeretség híján

bázastársra, nevelőre, üzletvezetőre, könyvelőre, segédre, ispánra, gazdatisztára, kulcsárra, vinczellérre, kertészre,	kulcsárra, gazdasszoyra, szakácsnőre, szobaleányra, házi- vagy irodaszolgára pénzbeszedőre, házmesterre, stb.-re van szüksége.

A k i

bérbeadni kíván

birokat, házat, vadászterü- letet,	kocsit, lovat, halászatot, telket,

A k i

eladni kíván

butort, zongorát, bort, gyümölcsöt, gabonát,	üzletet, műhelyt, lakást, stb. vagy

A k i

mindeneket vétel vagy bérbevitel cél-
jából keresel;

A k i

valamely állást betölteni kíván: legbizto-
sabbban értezt, ha az

ARADI KÖZLÖNY

kis hirdetési

rovatát használja.

Elemi iskolai tanítónő

magántanulókat elfogad, valamint
privát órákat is ad. Ugyanaz zong-
gora órákat is vállal. Cim a ki-
adóhivatalban. 3412

Rövid zongorát

megvételre keresek. Háltér 12., I.
em., 6. ajtó. 3413

Teljesen berendezett

fűszer és rövidáru üzlet berende-
zés, mázsa s hozzátartozó tárgyak
azonnal eladó Csillag Vilmosnál
Lippa, Román templom-utca 889.
szám alatt. 3401

Kerestetik

megvételre egy jóforgalmu mosó-
intézet, mely már régebben fenn-
áll. Vétel készpénzzel. Ajánlato-
kat e lap kiadójába kérnek mo-
sóda jellegével.

Kétfülű barna vessző-

kosár nagyobb mennyiségben el-
adó Färber Lajos és Testvére cég-
nél, Aradon. 3400

Egy használt,

jó karban lévő, circa 5 mázsa
tizedes mérleg megvételre keres-
tetik. Stengl Dezső, Boros Béni-
tér 15. 3415

Arad legnagyobb

iskolakönyv raktára Krausz Paulin
Arad, Atzél Péter-utca, Színház-
épületben. 3241

Szőlőcsomagoló papír,

kosár függjegyek jutányos áron
kaphatók Fichler Sándor papirke-
reskedésében Arad, Szabadság-tér
1. sz. Telefon 308. Vidéki meg-
rendelések azonnal eszközöltetnek.
2922

Izraelita ünnepi Imakönyvek,

Makzókrok

olcsó és diszes kiállításban kap-
hatók Ingusz I. és Fia könyvkeres-
kedésében Andrassy-tér 16., —
Weitzer János-utca. Telefon 517.
Újévi kártyák nagy választékban.
Üzletünkben egy elarusító felvétetik
178

Magyaródi bor

100 hektoliter hordónként is eladó.
Kocsmárosok kedvezményben ré-
szesülnek, legalább 7 hektoliter
vételnél. Megtekinthető Karolina-
utca 5a. Hady Antalnál. 3345

Jzletes házi koszt

kapható Csiky Gergely-utca 7.
ajtó 3. 3363

Eladó

180 drb. juh és 75 drb. bány
Valamarei gazdaság p. Gurahonc.
3357

Perfekt könyvelő

férfit, ki németül is levelez, felvé-
tetik. Winternitz Jenő, Szabad-
ság-tér. 3391

Jó házi kosztot

keres keresztény uriháznál három
intelligens fiatalember. Szíves aján-
latokat a kiadóhiva alba kérnek
„hárombarát” jelige alatt. 3385

Intelligens

fiatalember butorozott szobát és
jó kosztot kaphat. Hol? meg-
mondja a kiadóhivatal.

Egy fiatal rövidáru segéd

felyétetik Kell Manó cégnél. Tuda-
kozódni lehet szeptember 8-ikától
kezdve, déli 12 órakor. Ugyanott
tanulók azonnal felvétetnek. 3175

Ujdonságok kölcsönzésrel

Szomaházi: Mindennapi problémák,
Bródy: A villamos, Andornakiné,
Leginor: Gyöngye emberek, Pásztor:
Tengeren, tengeren túl, Császár:
A színjátszás művészete, Dante:
A paradicsom, Ady, Dutka stb.
Holnap. Gömbösné: Az uriaszony.
Blicher Clausen: Erősebb az életnél
kölcsönzésre kaphatók Kerpel Izsó
kölcsönkönyvtárában Aradon. 262

Kiadó

Egy üzlethelyiség Kossuth-utca 8.
sz. alatt. 3260

Őszi cipő-ujdonságok.

Valódi

amerikai czipők

Weinberger János cipő áruházában
kaphatók. 2095

Arad, Andrassy-tér 20.

Telefon szám 313.

Földszint balra, 7.

számu

3411

páholy

B. napokra, az 1909—
1910. szezonra gyász-
eset miatt kiadó.

Tenner Lajos, lovasuti igazgató.

Gartner Samu

villanyműszerész, kerékpár és
varrógép szakszerű javítóműhely

Arad, Weitzer J-utca 2.

(Minorita-palota.) 3011

4012—1909. tkvi sz.

Arverési hirdetményi kivonat.

A m.-radnai kir. bíróság mint
telekkönyvi hatóság közhírré teszi,
hogy az Aradi polgári takarékpénztár
végrehajthatónak 65 korona
tőkekövetelés és jár. iránti végre-
hajtási ügyében az aradi kir. tör-
vényszék illetve a máriaradnai kir.
járásbíróság területén lévő Paulis
községben fekvő, a Paulisi 1823.
sz. tkjvben A. I. 1 sor (427—428)
hrsz. beltelkes ház 877 kor., ugyan-
ezen tkvi A. + 1. 2. sor 1032—
1033. hrsz. szőlőre 84 kor., a
paulisi 985. sz. tkjvben A. I. 1. 2.
sor 4609. 4842. hrsz. ingatlanokra
854 kor., a paulisi 1611. sztkjvben
A. I. 1. 2. sor 1894. 1922. hrsz.
ingatlanokra 159 kor., a paulisi
1822. sztkjvben A. I. 1. sor 1639.
hrsz. ingatlanra 140 korona mint
ezennel megállapított kikiáltási ár-
ban elrendeltetik és annak meg-
tartására határidőül 1909. évi ok-
tóber hó 9. napjának d. e. 9 óraja
Paulis községhezához tűzetik ki.

Ezen arverésen a fentirt ingat-
lan birtok jutalék a kikiáltási ár
két harmadánál olcsóbb áron el
nem fog adatni. — Amennyiben
ezen összeg el nem éretik, az ár-
verést a kiküldött felfüggeszti.

Arverezni szándékozók tar-
toznak az ingatlanok becsára-
nak 10%-át bánatpénzül kész-
pénzben, vagy az 1881. LX.
t.-c. 42. §-ában jelzett, árfolyam-
mal számított és az 1881. évi no-
vember 1-én 3333. sz. a. kelt
igazságügyminiszteri rendelet 1.
§-ában jelzett óvadékképes érték-
papirban a kiküldött kezéhez
letenni, avagy az 1881. LX. t.-c.

170. §-a értelmében a bánatpénznek
a bíróságnál előleges elhelyezésé-
ről kiállított szabályszerű elismer-
vényt átszolgáltatni.

Kir. járásbíróság, mint telek
könyvi hatóság.

M. Radnán, 1909. évi július
hó 6-án.

Popovics,
k. r. jbró.

3398

Fűszer, vas, liszt és
rövidáru szakmában
teljesen jártas

segéd

azonnal

felvétetik

Steiner Ferenc és Tsa

cégnél 3399

Petrozsény.

Telefon szám 242.

Elektromos erőátviteli

motorokat

kikölcsönöz, elad és fel-
szerel 3191

Kalmár József

villanyvilágítás, tele-
fon és villamos csengő
berendezési vállalata

Arad, Salacz-u. 2.